

A Második Hódítás

Az EU Szabadkereskedelmi Megállapodása Kolumbiával és Peruval

Thomas Fritz

Center for Research and Documentation Chile-Latin America (FDCL), Berlin

Transnational Institute (TNI), Amsterdam

A Második Hódítás

Az EU Szabadkereskedelmi Megállapodása Kolumbiával és Peruval

Írta: Thomas Fritz | FDCL Berlin, TNI Amsterdam 2010. október

Kiadja:

Forschungs- und Dokumentationszentrum Chile-Lateinamerika – FDCL e.V.

Gneisenaustraße 2a, D-10961 Berlin, Németország

Telefon: +49 30 693 40 29 / Fax: +49 30 692 65 90

Email: info@fdcl.org / Internet: <http://www.fdcl.org>

Transnational Institute (TNI)

Postafiók 14656, 1001 LD Amsterdam, Hollandia

Telefon: + 31 20 662 66 08 / Fax: + 31 20 675 71 76

Email: tni@tni.org / Internet: <http://www.tni.org>

Szerző: Thomas Fritz

Layout: Mathias Hohmann

Kiadó: FDCL-Verlag, Berlin

Borító fotó: Miguel Araoz, Quisca producciones, Peru / Tüntetés a magas élelmiszerárak ellen Cuzcoban. (Peru, 2008. december)

Köszönetnyilvánítás: Külön köszönet a segítségért és az építő hozzájárulásokért Cecilia Olivet-nek és Nick Buxton-nak a TNI-tól.

Ezt a projektet az EU támogatta.

JOGI NYILATKOZAT: Ez a kiadvány az Európai Unió segítségével készült. A kiadvány tartalmáért a szerző teljes felelősséget vállal; melyek semmilyen módon nem utalnak az EU állásfoglalására.

A kiadvány az Európai Unió támogatta „Just Trade” projekt keretein belül került kiadásra. A projekt az EU fejlesztési és kereskedelmii nagyobb koherenciát támogatja, szem előtt tartva a méltányos és fenntartható fejlődést. A projekt partnerei: Ecologistas en Acción (Spanyolország), FDCL (Németország), Glopolis (Csehország), Védegylet (Magyarország) és a Transnational Institute (Hollandia). A kiadvány tartalmáért a kiadó szervezetek teljes felelősséget vállalnak.

A Nemzeti Civil Alaprogram támogatásával (Hungarian Civic Basic Program supported the translation)

© FDCL-Verlag, Berlin, 2010 | ISBN: 978-3-923020-54-6

A Második Hódítás

**Az EU Szabadkereskedelmi Megállapodása
Kolumbiával és Peruval**

Thomas Fritz

Center for Research and Documentation Chile-Latin America - FDCL, Berlin

Transnational Institute - TNI, Amszterdam

2010 október

TARTALOM

1 Bevezető	3
2 Oszd meg és hódítsd meg: az Andoki Közösség tönkretétele	4
3 Emberi jogszertések Kolumbiában	6
3.1 Európai extraktivizmus: földszerzés és nyers erő	7
4 Emberi Jogsértések Peruban	10
5 A legerősebb törvénye: A Szabadkereskedelmi Megállapodás	13
5.1 A Gyógyszerek és a Vétőmagok Monopolizációja	14
5.2 A Biokalózkodás Legalizálása	17
5.3 Puha Társadalmi és Környezetvédelmi Előírások	19
6 Az Egyezmény Megállítása	21
6.1 Lisszabon után: A Ratifikációs Folyamat	22
Végjegyzetek	25

1 BEVEZETŐ

2010. május 19-én, a madridi EU-Latin-Amerika csúcs margóján az EU, Peru és Kolumbia bejelentette egy Szabadkereskedelmi Megállapodásról (SZKM) szóló tárgyalássorozat befejezését. Az SZKM azonban egészen addig nem lép életbe, amíg jóvá nem hagyja az Európai Tanács, az Európai Parlament, valamint a perui és a kolumbiai kongresszus. Mivel ez az egyezmény úgynevezett 'vegyes megállapodásnak' számít, amely kívül esik az EU kizárolagos kompetenciáján, az EU 27 tagállami parlamentjének ratifikációjára is szükség lesz. Az Európai Tanács először is azért ül össze, hogy döntést hozzon erről a besorolásról. Ez után, 2011 második felében várható, hogy az Európai Parlament megvitatja a Megállapodást. Ezenközben, az SZKM társadalmi és környezeti hatásainak okán nem csak a civil társadalomban nő az ellenállás, de a parlament számos tagjának köreiben is. A megállapodás ellen elsöprő többséggel tiltakoztak a szakszervezetek és a társadalmi mozgalmak, az Andoki Közösségen és az Európai Unióban is.

Ez a kiadvány tartalmazza az SZKM történetét, valamint a kolumbiai és perui emberi jogszertések áttekintését, illetve a nyilvánosság számára nemrégiben kiszivárgott megállapodástervezet kritikai elemzését. Úgy tűnik, hogy a megállapodás fő haszonélvezői azok az európai transznacionális vállalatok lennének, amelyek Kolumbiában és Peruban tevékenykednek. A szöveg ezért kitér az Európai transznacionális vállalatok tevékenységére és az emberi jogszertésekben való részvételére e két andoki országban, különös tekintettel a keres-

kedelmi mezőgazdaságra és a kitermelőiparra – a bányászatra és az olajra.

Az elemzés a javak és szolgáltatások kereskedelmének erőltetett liberalizációja, a közvetlen külföldi befektetések és a szellemi tulajdonjogok lehetséges hatásaira koncentrál. Különös hangsúlyt fektetünk a szellemi tulajdonjogokat illető, messze ható előírásokra, mivel elképzelhető, hogy ezek a bio-kalózkodást fogják táplálni és veszélybe sodorják a gyógyszerekhez és a vetőmagokhoz való hozzáférést. A helyzetet tovább súlyosbítja, hogy a tervezet csak nagyon gyenge előírásokat tartalmaz a környezeti és a munkaügyi normákat illetően. A legszembetűnöbb az, hogy a tervezetben nyoma sincs szankcióknak vagy végrehajtási előírásoknak amelyek gátat vethetnének a nemzetközi környezeti és munkaügyi jogok megsértésének.

Ez a kiadvány az amszterdami Transnational Institute (TNI) és a berlini Center for Research and Documentation Chile-Latin America (Forschungs- und Dokumentationszentrum Chile-Lateinamerika – FDCL) közös projektjének része. E két intézet sok éve próbálja megkérdőjelezni az EU kereskedelempolitikáját, felhívva a figyelmet az EU, illetve Latin-Amerikai és más országok közötti szabadkereskedelmi megállapodások és társulási szerződések társadalmi és környezeti hatásairra. Európa és a Globális Dél társadalmi mozgalmaival közösen a TNI és az FDCL az EU neoliberális kereskedelemlés befektetési politikájának alternatíváját nyújtják.

2 OSZD MEG ÉS HÓDÍTSD MEG: AZ ANDOKI KÖZÖSSÉG TÖNKRETÉTELE

Az úgynevezett Társulási Szerződésről szóló tárgyalások az Európai Unió és az Andoki Nemzetközösség (Comunidad Andina de Naciones – CAN) négy tagországa – Bolívia, Ecuador, Peru és Kolumbia – között 2007 júniusában kezdődtek meg. Az EU társulási szerződései három pilléren nyugszanak: politikai párbeszéd, fejlesztési együttműködés és szabad kereskedelelem, melyek közül utóbbi a legvitatottabb elem. Latin-Amerikában az EU már korábban aláírt kétoldalú egyezményeket, Chilevel és Mexikóval. Ez alkalommal az európaiak azonban megpróbálták keresztlüverní egyik első régióközi társulási szerződésüköt. Erre annak ellenére került sor, hogy a tárgyalásokon részt vevő összes fél tisztában volt az andoki integrációs folyamatot érintő lehetséges kockázatokkal.

Alig pár éve, hogy Venezuela otthagya az Andoki Közösséget, tiltakozásul az USA Kolumbiával és Peruval kötött szabadkereskedelmi megállapodásai ellen. Venezuela azt állította, hogy a szabadkereskedelmi megállapodások sértenék az andoki közösségi jogot, mely előírja, hogy a Közösség önálló tagjai harmadik féllel folytatott tárgyalásaik során figyelembe kell vegyék a tárgyaláson jelen nem lévő tagokra irányuló lehetséges hatásokat. Az SZKM-ek aláASNÁK az andoki integrációt, hiszen az USA exportja elé állított korlátok csökkentése nem csak a megállapodások szerződő feleit érinti, hanem az egész regionális tömböt.

Bolívia hasonló aggodalmakat táplált. Evo

Morales kormánya attól tartott, hogy exportpiacokat veszíthet az USA Kolumbiával és Peruval kötött SZKM-einek liberalizációs követelményei miatt. A bolíviai szójaexport mintegy harmada irányult utóbbi két andoki országba, melyek, elkötelezve magukat az USA erősen támogatott mezőgazdasági termékei előtti piacnyitás mellett, veszélybe sodorták a bolíviai exportlehetőségeket.

Az Európai Unióval való tárgyalások előkészítő időszakában a bolíviai kormány egy 17 feltételt tartalmazó listát mutatott be, melynek a Társulási Szerződésnek meg kell felelni. Ezen feltételek szerint egy ilyen megállapodásnak hozzá kell járulni ahhoz, hogy szűküljön az EU és az Andoki Közösség között tátongó hatalmas gazdasági szakadék. Ezen túl biztosítania kell a civil társadalom részvételét, a helyi piacok védelmét, az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférést, az élelmiszer-önrendelkezést és az andoki integráció elmélyítését.¹

Az ecuadori kormány szintén fenntartásainak adott hangot az Európai Unió azon szándékával kapcsolatban, hogy tárgyalná nem csak az áruk kereskedelmét de a befektetések, a közszolgáltatásokat, a kormányzati beszerzéseket is, csakúgy mint az európai transznacionális vállalatok szellemi tulajdonjogainak védelmét nyújtó messze ható szabályozásokat is.² Ecuador, a világ legnagyobb banán-exportőre, akkoriban az EU banánpolitikájával kapcsolatban is vitában állt az Unióval. Csak 2009 decemberében ért véget

ez a hosszan tartó vita egy a WTO-ban megkötött megállapodással.³

Az Andoki Közösségen belül Bolívia és Ecuador – mindenketten gyengébbek gazdaságilag Kolumbiánál és Perunál – olyan, szerteágazó stratégiát támogatott, amely megőrzi a Közösséget egységeit, de egyúttal speciális bánásmódot enged Bolíviának és Ecuadornak. 2007. június 8-án a CAN négy tagja elfogadta a 667-es Döntést, mely kielégíti ezeket a kívánlamatokat.⁴

Ezen döntés szerint az EU-val kötött Társulási Szerződésnek figyelemmel kéne lenni az Andoki Közösségen fellelhető asszimmetriákra, minden tagállamnak különböző mértékű elkötelezettséget engedve meg. A bi-regionális megállapodásnak „speciális és megkülönböztetett” bánásmódot kell garantálni Bolíviának és Ecuadornak, mely a nemzetközi kereskedelmi jogban ismert elv és a WTO megállapodásokban is jelen van.⁵ Mivel az Európai Bizottság nem fogadta el a 667-es Döntésben előirányzott rugalmas megközelítést, Kolumbia és Peru kormányai ezt követően kifejezték abbéli szándékukat, hogy kétoldalú kereskedelmi megállapodásokat tárgyaljanak az EU-val, függetlenül az Andoki Közösségtől.⁶

2008. június 30-án, meglepő módon, az Európai Bizottság az Andoki Közösségen belüli konfliktusokra való hivatkozással lefújta a kétoldalú tárgyalások negyedik fordulóját és szüneteltette a megbeszéléseket. Ezután, 2008 novemberében Benita Ferrero-Waldner,

az EU külügyi biztosa bejelentette, hogy a Bizottság tovább folytatja a tárgyalásokat Kolumbiával és Peruval, mivel mindenki jelezte abbéli szándékát, hogy tető alá hozzanak egy kereskedelmi megállapodást. Mindenesetre hozzátette, hogy a részvétel lehetősége „mindig nyitva lesz az összes CAN tag számára, ha élni óhajtanak vele.”⁷

A tárgyalások 2009 januárjában folytatódottak. Ez alkalommal azonban nem társulási szerződést céloztak meg, hanem szabadkereskedelmi megállapodást. Két pillér, a „politikai párbeszéd” és az „együttműködés” ejtve lett. Eredetileg Ecuador is részt vett Kolumbia és Peru mellett, de 2009 júliusában kivonult a tárgyalásokból az EU-val folyó banánvita miatt. 2010 márciusára Peru, Kolumbia és az EU között folyó tárgyalások eljutottak a végkifejlethez, amit hivatalosan 2010 májusában jelentettek be. Hogy életbe lépjen, most a perui és kolumbiai kongresszusnak, az Európai Tanácsnak, az Európai Parlamentnek és az EU tagállamok nemzeti parlamentjeinek is jóvá kell hagynia (lásd a 6.1 fejezetet).

Mindeközben Bolívia ragaszkodott hozzá, hogy nem önként vonult vissza a tárgyalásoktól és keresetet nyújtott be az Andoki Közösségi Bíróságához 2010 februárjában. Evo Morales kormánya azzal vádolja Kolumbiát, Peru és Ecuadort, hogy többek között megsértették a CAN 667-es Döntését, mely közös Andoki Közösségi tárgyalásokat ír elő az EU-val.

3 EMBERI JOGSÉRTÉSEK KOLUMBIÁBAN

Kolumbiában az állami szereplők közvetlen vagy közvetett módon jelen vannak az olyan emberi jogszertések nagyobb részében, mint az erőszakos kilakoltatások, szakszervezetek meggyilkolásai, ítélet nélküli kivégzések, kínzás és erőszakos eltűnések. A Kongresszus számos tagját ítélték el olyan jobboldali paramilitáris csoportokkal való kapcsolattartásért, melyek ezen bűncselekmények nagy részéért felelnek. A katonaság és a rendőrség, a paramilitáris erőkkel való szoros együttműködésben, szintén sok emberi jogszertést követett el. A kormány ellen harcoló két fő gerillacsoport, a FARC (*Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia*) és az ELN (*Ejército de Liberación Nacional*) szintén bűnösek gyilkosságban, emberrablásban és gyermeket toborzásában.

Álvaro Uribe elnök előző kormánya nem mutatkozott késznek arra, hogy kellő hangsúlyt fektessen az olyan bűncselekmények üldözésére, amelyeket állami szereplők követték el, és kétséges, hogy az emberi jogi helyzet javulása várható-e Uribe utódjától, Juan Manual Santos-tól, aki megnyerte a 2010. június 20-i kétfordulós választásokat. Az ő védelmi minisztersége alatt történt (Uribe kormányában, 2006 és 2009 között), hogy fény derült az egyik legsúlyosabb katonasági botrányra, az úgynevezett „hamis pozitívok” (*falsos positivos*) esetére. Hogy eredményt mutathassanak fel a gerillák elleni háborúban, a kolumbiai hadsereg katonái civileket raboltak el és gyilkoltak meg, majd lázadók egyenruháiba öltözötték őket és „harcban megölt” gerillákként mutatták be őket

a médiának. Az áldozatok pontos száma nem ismert; a becslések ezer és kétezer gyilkosság között mozognak a 2002-2009-es időszakot illetően.⁸

Mi több, Santos bejelentette előzte vitatott „demokratikus biztonság” politikájának folytatását, mely a gerillák fölötti győzelmet a fegyveres erők számának országos növelésével, a kokatermesztés és a drogkereskedelem elleni fellépéssel próbálja elérni. Ez a politika azonban kéz a kézben jár számos emberi jogszertéssel és extrém büntetlenség kíséri. A szakszervezetek meggyilkolásainak kb. 97%-a, az erőszakos kilakoltatások 98%-a és a peren kívüli kivégzések 99%-a büntetlen marad. Ezen eseteknek csak kis részét vizsgálja a bíróság és csak elszórtan születik elmaraszaló ítélet.⁹

2006 óta a *parapolítica* (paramilitáris politika) botrány felszínre hozta az állami képviselők és a paramilitáris csoportok közötti nagyon is szoros kötelékeket. A politikusok felhasználták a paramilitáris csoportokat, hogy kiiktassák a társadalmi aktivistákat és a politikai ellenfeleket, hogy közhivatalokat szerezzenek meg. Cserébe információt és közpénzeket juttattak a fegyveres csoportok számára. 2009 végéig a kolumbiai kongresszus 286 tagja közül 93 ellen folyt bűnügyi eljárás és 19 képviselőt ítétek el.¹⁰

A kolumbiai titkosszolgálat, a DAS (*Departamento Administrativo de Seguridad*) törvénytelen módszereit érintő botrány szintén feltártá az állam szerepét a politikai ellenzék elnyomásá-

ban. A főügyész hivatala által a DAS-tól 2010 áprilisában megszerzett dokumentumok megmutatták, hogy a titkosszolgálat széles körben folytatott illegális hírszerzési műveleteket politikusok, újságírók, NGO-k és szakszervezetek ellen. Módszerei között megtalálható a halálos fenyegetés, a terrorcselekmények, a zsarolás, a rágalmazás, a szabotázs, a betörés és az adatlopás.¹¹

Mi több, létrehoztak egy DAS missziót, az „Európa Műveletet”, amely az európai emberi jogi intézmények munkáját volt hivatott aláásní. A DAS ügynökök, hogy befolyásolják a Kolumbiával és Peruval folyó SZKM vitákat, a jelek szerint kémkedtek az SZKM-mel kapcsolatban kritikus EP képviselők és NGO-k után.¹² EP képviselők egy csoportja felszólította az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja ki ezeket az illegális tevékenységeket, de a Bizottság attól tart, hogy egy ilyen vizsgálat alááshatná az SZKM ratifikálását, ezért nem indított vizsgálatot.¹³

A szakszervezetek számára Kolumbia a legveszélyesebb ország a világon. Miota Álvaro Uribe 2002-ben elfoglalta hivatalát, több mint 500 szakszervezeti vezető és aktivista lett gyilkosság áldozata. A szakszervezetek ellen irányuló gyilkosságok kétharmada Kolumbiában történik. Az alapvető munkajogok, mint az egyesülés szabadsága, a sztrájkjog és a kollektív tárgyaláshoz való jog nem jutnak érvényre. A szakszervezetellenes politikának köszönhetően a kolumbiai munkások kevesebb mint 5%-a tagja szakszervezetnek és kevesebb mint 2%-ukat védi kollektív munkaügyi megállapodások. Az utóbbi pár évben a szakszervezetellenes erőszak számottevően nőtt. 2008-ban összesen 49, 2009-ben 48 szakszervezet lett gyilkosság áldozata.¹⁴

A legelterjedtebb emberi jogosítás Kolumbiában az erőszakos kilakoltatás. 1985 óta több mint 4,6 millió ember – a lakosság tíz százaléka – lett erőszakosan eltávolítva az otthonából vagy a földjéről, főleg paramilitáris csapatok által, melyeket gyakran az ország katonasága is támogat. Sok áldozat olyan földekkel rendelkezett, melyeket végül a paramilitáris csapatokkal együttműködő cégek szereztek meg.

2000 óta a kitelepített családok összesen 5,5 millió hektárrnyi földet voltak kénytelenek maguk mögött hagyni – ez nagyobb, mint Svájc területe.¹⁵

2002 és 2006 között az Uribe kormány végrehajtott egy leszerelési folyamatot, kevés sikkerrel. Bár 30 000 paramilitáris fegyveres letette a fegyvert, sok csoport még mindig aktív. A leszereltek közül csak kevesek ellen indult eljárás és az elrabolt földnek csak apró töredéke került vissza a tulajdonosokhoz.¹⁶ Az elvett földet főként marhatenyésztek, a bányászat és az agro-üzlet használja, utóbbi olajpálma-, cukornád- és kakaóültetvényekhez. Amikor kolumbiai emberi jogi szervezetek megtámadtak egy törvénytervezetet, a *Ley de Víctimas-t* (Áldozatok Törvénye), amely visszajuttatná az ellenpött földet és kompenzálná a kitelepítetteket, az Uribe kormány 2009 júniusában megakadályozta azt.¹⁷

3.1 Európai extraktivizmus: földszerzés és nyers erő

Az emberi jogi szervezetek attól tartanak, hogy az EU-val kötött SZKM megerősíthetné az erőszakos kilakoltatásokat, mivel az olyan kitermelő iparágakba való befektetést szorgalmazza, mint a bányászat, az energia és a mezőgazdaság, anélkül hogy megerősítené a helyi lakosság szociális jogait.¹⁸ A legutóbbi fejlemények ezekben a szektorokban igazolják ezt a tételemet.

2002 és 2006 között tíz új olajcég kolumbiai piacra lépésével az olajiparba érkező külföldi befektetések 500 millió USA dollárról 2 milliárdra négyszereződtek és több száz kitermelési szerződést írtak alá. 2008-ra a Nemzeti Szénhidrogén Ügynökség (*Agencia Nacional de Hidrocarburos*) 17 millió hektár földterületet osztott szét koncesszióban feltárársa és kitermelésre – fél Németországnyi területet. Ebből több, mint 6 millió hektár egybeesik az őslakos népek területeivel és az afro-kolumbiaiak földjével.¹⁹

Számos európai cég van jelen a kolumbiai olajpiacon, például a Repsol YPF (Spanyolor-

Földterület rangatás Pálma ültetvény Kolumbiában

zág), a British Petroleum, a Gold Oil, a Global Energy Development (Egyesült Királyság), a Royal Dutch Shell (Hollandia-Egyesült Királyság), a Perenco (Franciaország-Egyesült Királyság), a Total és a Hocol (Franciaország). Ezek az európai transznacionális vállalatok voltak már emberi jogosítések vádlottjai. Az egyik esetben kolumbiai farmerek formálián megvádolták a BP-t egy angol bírósagon azzal, hogy egy BP vezette konzorcium által épített olajvezeték kárt tett a földjükben. Azt is állították, hogy a paramilitáris egységek, melyeket az olajvezeték őrzésére alkalmaztak, terrorizálták a helyi lakosságot és megakadályozták a földművelést. A következő évben a kolumbiaiak peren kívüli egyezségre jutottak a BP-vel, melyben a vállalat belegyezett, hogy kártérítést fizet.²⁰

A bányászatot illetően Kolumbia szándéka, hogy megkétszerezi a szén, és megnégyezze a nemesfémek kitermelését 2019-ig. Hogy ezt a növekedést elérje, a kormány azt tervezzi, hogy megháromszorozza a bányászati tevékenységre koncesszióba adható föld-

területet.²¹ Míg a már kiadott koncessziók 2,9 millió hektármű területet fednek le, becslések szerint a függőben lévő kérelmek ezt tízszeresen meghaladják. A kormány által kijelölt bányászati körzetek közel fele átfedésben van az öslakosok rezervátumaival.

Az egyik példa Cerrejón, egy óriási külszíni szénfejtés La Guajira tartományban, mely már számos falut kényszerített távozásra és számos másikat fenyeget. A bánya által kínált áttelepítési és kártérítési ajánlatok teljességgel elégtelenek.²² A kolumbiai hadsereg Cerrejón biztonságáért felelős egységét azzal vádolják, hogy paramilitárisokkal együtt részt vett Wayúu-k lemészárlásában.²³ A bánya közös vállalkozás, egyenlő arányban tulajdonolja az Anglo American (Egyesült Királyság), a BHP Billiton (Ausztrália-Egyesült Királyság) és a Xstrata (Svájc), melyek együttesen több, mint 124 000 hektárra rendelkeznek koncesszióval.²⁴

Kolumbia a negyedik legnagyobb szénexportőr a világon. Exportjainak majdnem fele Cerrejón-ból származik. Fűtési szénter-

melésének nagy része Európába kerül, ahol a Holland kikötők, Rotterdam és Amszterdam osztják tovább a többi európai ország felé.²⁵ Ennek eredményeképpen számos svájci, német, dán, brit és holland NGO hívta fel a figyelmet az európai bányászati, kereskedelmi és energiavállalatok felelősségeire (Vattenfall, E.ON, RWE, Dong, EnBW, Evonik és mások) az emberi jogszertésekben.²⁶

Egy, a kolumbiai helyzetet vizsgáló friss kutatásban az ENSZ Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Bizottsága aggodalmának adott hangot, amiért „infrastrukturális, fejlesztési és bányászati mega-projektek zajlanak tagállamokban az érintett öslakos és afro-kolumbiai közösségek szabad, előzetes és valós információkon alapuló beleegyezése nélkül.”²⁷ A „szabad, előzetes és valós információkon alapuló beleegyezés” elve egy nemzetközi norma, melyet az ENSZ 2007-es, az Öslakosok Jogairól szóló Nyilatkozata fektetett le.²⁸

A mezőgazdasági szektorban a kolumbiai kormány a kávé, a banán, a cukor, a dohány, a pálmaolaj, az agro-üzemanyagok és a természetes rostok exportját kívánja növelni. A legszembetűnőbb a pálmaültetvények növekedése, melyek mérete 2001 és 2006 között megduplázdott, 150 000 hektárról 300 000-re nőtt.²⁹ 2009-ben, 365 000 hektármily területet foglaltak el.³⁰ A kolumbiai pálmaolaj exportjának kétharmada Európába megy, a fő célország Németország.³¹ A pálmaolaj főként élelmiszerök, kozmetikumok és bioüzemanyagok alapanyagaként szolgál.

A kolumbiai pálmaolaj felhasználása azonban kockázatos vállalkozás, főleg azoknak, akik állításuk szerint etikus üzleti gyakorlatot folytatnak. Tavaly a brit kozmetikai lánc, a The Body Shop vált célponttá, miután jelentések arról adtak hírt, hogy a Daabon Organics-tól vásárolt pálmaolajat, mely kolumbiai cég 500 farmer erőszakos kilakoltatását szorgalmazta Las Pavas-ban, hogy új ültetvényt hozhasson létre. A farmereket korábban, 2006-ban már elúzték a paramilitárisok, de fél év múlva visszatértek, szövetkezetet hoztak létre és a földhöz jogcímért folyamodtak. Azt állítják, hogy a Daabon általi eltávolításuk illegális volt, mert a függőben lévő földkérelmüket figyelmen kívül hagyták.³²

A Daabon azonban nem egy elszigetelt eset. Sokgazdálkodó, akiterőszakosan eltávolítottak a földjéről, megpróbál visszatérni és legalább részben visszaszerezni elveszett tulajdonát – ami nagyon kockázatos vállalkozás, az őket támogató emberi jogi szervezetek számára is. Az utóbbi években jelentősen nőtt az emberi jogi védők elleni agresszió, beleértve a gyilkos merényleteket, a halálos fenyegést, a kínzást és az önkényes letartóztatásokat is. A Somos Defensores program szerint 2009-ben 177 alkalommal ért emberi jogi védőt támadás, melyek közül 23 volt gyilkosság. A 2002-től 2006-ig tartó periódusban a program évente átlagosan 16 gyilkosságot számolt meg.³³

4 Emberi Jogsértések Peruban

Peruban is attól tartanak a társadalmi mozgalmak, hogy az emberi jogok láthatják az EU-val kötött szabadkereskedelmi megállapodás kárát. Vannak már rossz tapasztalataik a Peru és az USA között kötött szabadkereskedelmi megállapodással kapcsolatban, amely 2009-ben lépett életbe, miután ratifikálta Peru (2006. június) és az USA kongresszusa (2007. december). Hogy a megállapodásban foglalt liberalizációs kötelezettségeknek elég tegyen, Alan García kormánya speciális jogokat szerzett meg, lehetővé téve 99 elnöki rendelet kiadását, melyek közül számos érintette olyan öslakos és a gazdálkodó közösségek földhöz fűződő jogait, akik gyakran nem rendelkeznek biztonságos jogcímmel.

Hírhedt cikkében, „A kertész kutyája szindróma” című (*El síndrome del perro del hortelano*), 2007 szeptemberében megjelent írásában García elnök a haladás akadályaként festette le az öslakosok és a gazdálkodó közösségeit, földigényeiket pedig illegitimnek titulálta. García azt állította, hogy Peru-szerte „mesterséges” gazdálkodó közösségek vannak, melyek papíron 200 000 hektárt birtokolnak, de nem képesek megművelni 10 000 hektárnál többet. Szegénységen élnek és az államtól várnak segítséget. Azon szegény gazdálkodók tulajdonjoga, akik nem rendelkeznek szakértelemmel vagy forrásokkal a föld megműveléséhez, García szerint „látszólagos”. Ha földdarabjaikat eladnák jól finanszírozott és képzett befektetőknek, mindenki javát szolgálhatná. García bosszúságára azonban régimódi kom-

munitárius ideológiák megakadályozták a föld ilyenfajta értékesítését. A kistermelők úgy viselkedtek, mint a kertész kutyája, aki nem eszi meg a káposztát de másnak sem engedi meg azt.³⁴

García liberalizációs rendeletei ebben a szellemben igyekeztek hozzáférést biztosítani a földhöz a befektetőknek a bányászatban, az olajiparban és a mezőgazdasági szektorban. Az 1015-ös rendelet például levitte a jóváhagyáshoz szükséges szavazati arányt kétharmadról feles többségre a helyi közösségekben a közös tulajdonban lévő földek eladása esetén. Az 1064-es rendelet lehetővé tette az állami hatóságok számára, hogy közföldet ugarnak nyilvánítsanak, így téve lehetővé a kisajtítást. Mindeközben az itt folyó kitermelésben érdekkelt befektetők felmentést kaptak azon kötelezettség alól, hogy beszerezzék a korábbi tulajdonosok beleegyezését. S végül, az 1090-es rendelet lehetővé tette a kormány számára, hogy a perui Amazonas erdős területeit megművelhető földterületté nyilvánítsák, főleg az agro-üzemanyagok alapjául szolgáló pálmaolaj vagy cukornád termesztéséhez.³⁵

Az érintett közösségekkel egyik rendeletről sem konzultáltak – ami sérti a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) 169-es egyezményét³⁶ és az ENSZ Nyilatkozatát az Öslakos Népek Jogairól.³⁷ A liberalizációs rendeletek a termelői szervezetek, öslakosok és szakszervezetek részvételével zajló tömegdemonstrációhoz vezettek, melyeket erőszakosan elnyomtak. 2009. június 5-én a

Nemzeti Rendőrség speciális erői szétverték az őslakos tiltakozók békés útblokádjait az északi Bagua tartományban, mely művelet 33 halálos áldozattal és 200 sebesülttel járt.³⁸ A folyamatos ellenállásnak köszönhetően a kormány kénytelen volt felfüggeszteni néhány rendeletet.

A García kormányzat minden esetre ragaszkodik az őslakosokat és a vidéki közösségeket érintő könyörtelen bánásmódjához. A kormány minden megtett, hogy aláássa azt a törvényt, amely előzetes konzultációt biztosítana az őslakosoknak, mielőtt olyan jogszabály vagy adminisztratív intézkedés születhetne, amely érintheti őket. Ez a törvény Perunak az ILO 169-es egyezményével kapcsolatos kötelezettségeiből fakad, melyet Peru ratifikált. Miután a perui kongresszus 2010 májusában elfogadta a törvénytervezetet, García elnök számos kifogást emelt és a tervezetet visszaküldte a kongresszusnak. A társadalmi mozgalmak megdöbbönésére egy parlamenti bizottság a tervezetet végül is García kívánságainak megfelelően lebutította. A kormány obstrukciójának köszönhetően

elképzelhető, hogy a törvénnyel kapcsolatos további vitát az általános választások (2011. április) utáni időszakra halasztják.³⁹

2010 júliusában James Anaya, az ENSZ őslakos Népek Alapvető Emberi és Szabadságjogainak Helyzetével Foglalkozó Különleges Jelentéstevője, kiadott egy a perui kormány eljárását kritizáló nyilatkozatot. Anaya szerint a tervezet, amelyet a kongresszus 2010 májusában már elfogadott, megfelel az ILO 169-es egyezményének és a nemzetközi jognak, így a kormánynak alá kéne írnia és végre kellene hajtania.⁴⁰

A társadalmi és ökológiai konfliktusok zöme Peruban a bányászati és az olajiparban, valamint az erdészetben fordul elő. A hivatalos adatok szerint az ország területének 11,6% százalékát már koncesszióba adták bányászati vállalatoknak.⁴¹ Az olajipar földfoglalása még kiterjedtebb. 2008-ig a kormány már 64 blokkot lízingelt olaj és gáz kitermelésre transznacionális vállalatoknak. Összesen 49 millió hektárral ezek a blokkok a perui Amazonas 72%-át fedik le – majdnem egy Spanyolországnak megfelelő területet (50,4

„Az esőerdő elvérzik“, jogszertő rendőrségi beavatkozás 2009. június 5-én Bagua-ban (címlap, La República, 2009. június 6.).

millió hektárt). A blokkok körülbelül 58%-a az őslakosok tulajdonaként nyilvántartott földekben van.⁴²

Számos európai ásványolaj vállalat van a befektetők között, köztük a Repsol YPF (Spanyolország), az ENI (Olaszország), a Skanska (Svédország), a Perenco (Egyesült Királyság/Franciaország), a Gold Oil (Egyesült Királyság) és a CEPESA (Spanyolország). A szabadkereskedelmi megállapodás megerősíti a befektetők jogi biztonságát, a helyi közösségek kárára.

Az agroüzemanyagok fellendülése is konfliktusokat generált. Az észak-perui Piura tartományban a Caña Brava cukornád-ethanol készít, amit a Mitsui és a BP exportál Németországba, ahol a benzinhez keverik.⁴³ Piura helyi kormányzata elárverezte a földet, bár a helyi közösségek hagyományosan legettésre és tűzifa gyűjtésre használták. Az 1990-es években a közösségek hagyományos földhasználati jogait elismerte a kormány. Az érintett kistermelők tiltakozása nyomán a Caña Brava kártérítést ajánlott az egyes termelőknek, de többségük a föld visszaszolgáltatását követelte.⁴⁴

A munkások jogainak megsértése is gyakran előfordul, részben a perui törvények miatt, melyek segítik a szakszervezetellenes gyakorlatokat. Sok esetben legalább 20 tag kell a törvény szerint egy szakszervezet megalakításához, így a kis és közepes vállalkozások többségénél egyáltalán nincs szakszervezet. A törvény támogatja a méltánytalan elbocsátásokat, mint például a munkások indoklás nélküli kirúgását. A tömeges elbocsátások esetén, melyek szintén legálisak, az állam munkaügyi hatósága nem vizsgálhatja, hogy a kollektív elbocsátás a

szakszervezeti tagok ellen irányult-e. S véglől, nem a bíróságok döntik el, hogy a sztrájk legális-e, hanem az Adminisztratív Munkaügyi Hatóság, egy a kormány alá rendelt intézmény hivatalnokai.⁴⁵ Ebben a környezetben számos európai vállalat érezte felbátorítva magát a szakszervezetellenes lépésekre, mint amiilyen a szakszervezetisek célzott elbocsátása – így tett az ENI (Olaszország)⁴⁶, a Telefónica (Spanyolország)⁴⁷, az ING (Hollandia)⁴⁸ és a Repsol YPF (Spanyolország).⁴⁹

Az rendőri és katonai elnyomás és az erőszak eszkalációja szintén nem ismeretlen Bagua-ban. A perui biztonsági erők több alkalommal a kiterjedt erőszakhoz folyamodtak a társadalmi tiltakozások elfojtása során, beleértve a lőfegyverek használatát is. Csak az utóbbi két évben több tucatnyi tüntető halt meg a rendőrségi intézkedésekben. 2010 áprilisában a rendőrség megölt öt szerződés nélküli bányászati munkást, akik útlezárásokban vettek részt a déli Arequipa tartományban. Egy rézbányát ért 2009. decemberi támadás után a rendőri erők lelőttek két helyi lakost az észak-perui Cajas-Canchaque faluban, miközben gyanúsítottakat kerestek. További nyolc személy lőtt sebet szerzett.⁵⁰

Hogy kordában tarthassa a tiltakozáshullámot, Alan García kormánya folyamatosan kriminalizálta a társadalmi mozgalmakat, a szakszervezeteket és az NGO-kat. Például számos emberi jogi védőt, akik támogatták a Pira tartománybeli bányaipar áldozatait, olyan bűncselekményekkel vádoltak meg, mint a terrorizmus, tiltott egyesülés, erőszakra felbujtás, összeesküvés, kínzás és bántalmazás. Továbbá, számos szakszervezetis lett önkényes elzárások áldozata.⁵¹

5 A LEGERŐSEBB TÖRVÉNYE: A SZABADKERESKEDELMI MEGÁLLAPODÁS

Számottevő bizonyíték van arra, hogy az EU, valamint Kolumbia és Peru között létrejövő szabadkereskedelmi megállapodás rontani fogja a régióközi és a régiókon belüli különbségeket és egyenlőtlenségeket. A kiszivárgott tervezet, amelyet az „Alternatívák Összekapcsolása” (Enlazando Alternativas) civil társadalmi hálózat honlapján publikáltak, megmutatja, hogy az SZKM elmelíti azt a hagyományos munkamegosztást, melyben Európa az ipari termékek és szolgáltatások exportőre, míg a latin-amerikai országok nyersanyagot exportálnak.⁵² Megerősíti a természeti erőforrások kitermelését, a közsolgáltatások privatizációját és a befektetések és a szellemi tulajdonjogok védelmét, míg a szükséges ellensúlyok, mint a hatásos társadalmi, környezeti és emberi jogi előírások elmaradnak.

Az SZKM túlmegy a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) előírásain, mivel például tartalmazza a befektetések, szabadalmak, a versenyjog és a kormányzati beszerzések messze ható liberalizációját. Bizonyos tekintetben ez az SZKM messzehatóbb a többi bilaterális egyezménynél is. Az Európai Bizottság az egyezmény saját értékelésében üdvözli a tárgyalások végeredményét, mivel Kolumbia és Peru olyan vámcsökkentések mellett döntött, amelyek túlmennek az Egyesült Államokkal kötött SZKM-ben foglaltakon is, például az autók, az elektronikai cikkek és a gépek esetében.⁵³

Ami a mezőgazdasági termékeket illeti, az Európai Unió – vitatott módon – vámmen-

tes piacra jutást kínál a „technikai vagy ipari használatú nyers pálmaolaj” esetében. A pálmaolajhoz való szabadpiaci hozzáférés az EU-ban nyilvánvalóan ösztönözni fogja a pálmaültetvények terjedését Kolumbiában és Peruban és hozzájárul a folyamatos földvitákhoz és konfliktusokhoz. Az EU elhatározta azt is, hogy 2020-ig folyamatosan csökkenti a banánt sújtó vámjait és vámmentes marhahús- és cukorkvótákat is vezet, utóbbit évi 3%-os növekedéssel. Mi több, szabad piacra jutást biztosít az etanolnak és a biodízelnek.⁵⁴ Mindezek a vámokkal kapcsolatos döntések ösztönözni fogják a mezőgazdasági monokultúrák kiterjedését és a további földszerzéseket Kolumbiában és Peruban.

Másrészről, mindenkit ország áldozatául esik a bukott EU-s agrárpolitikának, különösen a 2009-es „Egészségügyi Felülvizsgálat” reformnak. Az EU azon döntése, hogy megemeli a tejtermelés felső határát, az úgynevezett tejkvótát, túltermelést és áresést stimulál, amely a kis tejtermelőket kiszorítja az európai piacról és csak az erősen támogatott nagy termelőknek kedvez.

De ennek a politikailag erőltetett konszolidációnak a hatásai nem állnak meg az európai határokon.

Mint sok más ország a globális délen, Kolumbiának és Perunak az SZKM szerint meg kell nyitnia piacát az európai élelmiszeripar fölösleges tejtermelése előtt. Mindkét ország vámmentes kvótákat biztosít a tejpornak, a sajtnak és a feldolgozott tejtermékeknek éven-

te 10%-kal növekvő kvótákkal. A tejtermékek teljes liberalizációját, vagyis az összes vám és kvóta lebontását kínálja Peru 17, Kolumbia 15 évvel az egyezmény életbe lépte után.⁵⁵

Következésképpen a tejtermelők és a feldolgozóipar egyes részei minden országban veszélybe kerülnek az EU-ból származó olcsó importtejtől. Mi több, Kolumbia és Peru nem csak abba egyezett bele, hogy az európai exportőrök előtt nyitja meg piacait. Arra is kötelesek, hogy az észak-amerikai tejipar előtt megnyissák kapuikat, az USA-val és Kanadával kötött szabadkereskedelmi megállapodásai miatt. Továbbá minden ország tervez szabadkereskedelmi megállapodásokat Ausztráliával is, egy további erősen versenyképes tejexportrrel.⁵⁶

Kolumbiában, ahol a tejtermelők már most szenvednek a túltermeléstől és az alacsony áraktól, több ezer tejtermelő tüntetett az EU-val kötött SZKM ellen. A 400 000 kolumbiai tejtermelő fele kevesebb, mint 10 fejőstehenet tart. Ezek a kistermelők különösen képtelenek versenyezni az európai tejexporttal, melyet a kolumbiai piaca öntenek.⁵⁷

A szolgáltató szektorban az egyezmény elősegíti a telekommunikáció, a közlekedés, valamint a pénzügyi, a környezetvédelmi és az energiaszolgáltatások liberalizációját. A jelen gazdasági és pénzügyi válság ellenére az Európai Bizottság ragaszkodott a pénzügyi piacok kockázatos deregularizációjához. Kolumbiát és Perut ráerőszakolták, hogy számos kötelezettséget vállaljanak a piacokhoz való hozzáférésben és a nemzeti elbánásban, vagyis egyenlő elbánásban kell részesíteniük a külföldi és a hazai befektetőket a biztosítási és a bankszolgáltatásokban. Beleegyezték továbbá abba is, hogy liberalizálják a folyó kifizetéseket és a tőkemozgásokat a szerződő felek között. Ezek az elkötelezettségek akadályozzák a tőke ellenőrzését, melynek célja, hogy megtagadja nagy mennyiséggű pénz hirtelen távozását krízis idején, például a befolyó tőke bizonyos arányú részének a központi banknál kötelező letétként való elhelyezése formájában.

Az SZKM tervezete szerint az aláíró felek biztosítani fogják a közvetlen befektetésekhez kapcsolódó tőke szabad áramlását, beleértve „ezen

befektetések, és bármilyen belőlük származó profit likvidációját és repatriációját.” Olyan biztonsági intézkedések, mint a tőke ellenőrzése, csak „különleges körülmények között” lennének megengedhetőek, amikor a tőkemozgások „komoly nehézségeket okoznának, vagy ezzel fenyegetnék az árfolyampolitika és a monetáris politika működtetését.” De ezek az intézkedések is „csak egy évet meg nem haladó” időtartamig lehetnek érvényben. A meghosszabbítás is csak különleges körülmények között lenne lehetséges, az egyezmény többi aláírával való konzultáció után.⁵⁸

Az SZKM nyilvánvalóan a feje tetejére állítja a tőkeellenőrzés logikáját és célját. Hogy megelőző hatása legyen, nem alkalmazható csak akkor, ha egy krízis már beindult, hanem jó előre alkalmazni kell, „normál” körülmények között.

Alapításkor, Kolumbia és Peru az európai befektetőknek piaci hozzáférést és nemzeti bánásmódot biztosít a mezőgazdaságban, az erdészetben, a szén, az olaj, a gáz kitermelésében, az ásványok esetében és egy csomó szolgáltatásban is.⁵⁹ Az egyezmény jelentősen megerősíti a befektetések védelmét: állítólagos sérelmek esetén az EU panassza is élhet egy vitarendezési mechanizmuson belül. Az együtt nem működés esetére az SZKM a vesztes fél számára kompenzációval, a másik számára a kereskedelmi koncessziók felfüggesztésével szolgál.⁶⁰ Ily módon az egyezmény biztosítja és állandósítja az erőforráskivonást minden közigazgatási közösségen belül.

Túl ezen, az európai cégek hosszútávú hozzáférést szereznek a kolumbiai és perui közbeszerzési piacokhoz. Joguk lesz licitálni a központi kormányok, alárendelt régiók, helyi önkormányzatoknál és állami vállalkozások szerződéseire és így a hazai szolgáltatókkal fognak versenyezni.⁶¹

5.1 A Gyógyszerek és a Vetőmagok Monopolizációja

Az SZKM még a WTO TRIPS egyezményének (*Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights*) problémás előírásain is túlmegy a

szellemi tulajdonjogok védelmében. Az ilyen messze vezető elvárásokat hívják "RIPS-plusz"-szabályozásnak. Megakadályozzák a gyógyszerekhez és a vetőmagokhoz való hozzáférést és elősegítik a gyógyszeripari és biotechnológiai cégek bio-kalózkodását.

Az egyezmény ötéves kizárolagossági periódust ír elő a gyógyszeripari cégek tesztadataira, ami korlátozza az engedélyezett gyógyszerek olcsóbb, generikus változatának termelését.⁶² Hogy termékeik biztonságosságát bizonyítsák, a gyógyszeripari cégeknek teszteredményeiket be kell mutatniuk a gyógyszerészeti hatóságoknak, amikor engedélyért folyamodnak. OGHOGA gyógyszerészeti hatóságok öt éven keresztül nem használhatják fel ezeket a tesztadatokat arra, hogy megbecsüljék a megegyező generikus gyógyszerek biztonságát.

Ha a generikus gyártók korábban akarnak engedélyt szerezni megegyező gyógyszereik számára, meg kell ismételniük ugyanazokat

a teszteket, amelyeket az eredeti gyógyszer gyártója már megcsinált – ez egy drága és redundáns folyamat, és csak meghosszabbítja a gyógyszeripari cégek monopóliumát. Ezek a cégek még akkor is meg tudják akadályozni a generikus versenytársak piacra lépését, ha az eredeti termék még nincs levédve. A generikus gyógyszerek korlátozása azt a rossz példát követi, amellyel az USA kormánya szintén ötéves kizárolagossági időszakot szerzett a Kolumbiával, illetve Peruval kötött szabadkereskedelmi megállapodásokban.⁶³

Legutóbbi, Kolumbiáról szóló jelentésében az ENSZ Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Bizottsága figyelmeztetett, hogy a Kolumbia és az USA között létrejött SZKM „olyan rendelkezéseket tartalmaz a szellemi tulajdonjogokról, amelyek a gyógyszerárok növekedéséhez vezethetnek, negatívan befolyásolhatják az egészséghez való jog élvezetét, különösen az alacsony jövedelműek számára”.⁶⁴ Ez a figyelmeztetés minden kétséget kizároan igaz

fotó: Juliane Litsch-Landfried

Központja a burgonya sokszínűség Gazdálkodók Peruban

az EU-val kötött SZKM-re is.

Mindennek tetejébe a megállapodás részletes előírásokat tartalmaz a szellemi tulajdonjogok betartatására is, amelyek visszatartó erővel bírhatnak a generikus gyártókkal szemben. Sokkal könnyebb lesz a gyógyszercégeknek eljárásokat indítatni a közhatóságoknál a versenytársaik termékei ellen, melyek állítólag sértik a jogait. „Óvintézkedések” fogják lehetővé tenni a termékek visszavonását, már annak gyanúja esetén is, hogy esetleg szellemi tulajdonjogokat sérthettek. Az egyezmény kemény büntetéseket is biztosít, a magas kompenzációs kifizetésekkel a termékeknek a gyártó költségén való megsemmisítéséig.

„Határ Intézkedések” fogják biztosítani, hogy a cégek kezdeményezhessék a termékek határőrség általi lefoglalását, ha a szerző vagy márkavédjegy jogok megsértését gyanítják, vagy úgy tesznek, mintha azt gyanítanák. Az SZKM szerint ezek az intézkedések érinthetik a szállított termékeket is, melyek nem élvezik a márkavédjegy védelmét sem a kiinduló, sem a célországban. Így az EU nemzetközisíti azt a gyakorlatot, hogy lefoglalja a fejlődő országoknak szánt generikus gyógyszereket.

Ilyen lefoglalásokat tesz lehetővé a 2003. évi 1383-as számú EU rendelet. 2008-ban és 2009-ben holland és német vámőrök a gyógyszeripari cégek utasítására feltartóztattak 18 hajórakománnyi generikus gyógyszert. Az Indiában gyártott, Európán át szállított majd ott lefoglalt generikus gyógyszerek célja Kolumbia, Peru, Brazília, Nigéria és Vanuatu volt, hogy olyan betegségeket kezeljenek velük, mint a HIV és az AIDS, szív- és érrendszeri betegségek és közönséges fertőzések. Ezek nem hamisított gyógyszerek voltak, hanem legitim generikus gyógyszerek, melyekre nem alkalmazhatóak szabadalmi vagy márkavédjegy jogok sem Indiában, sem a célországokban. Ha a generikus gyártóknak mostantól alternatív útvonalak után kell nézniük, hogy elkerüljék az EU-t és annak diszkriminatív vámintézkedéseit, a szállítás időtartama és költsége nőni fog, mindenkor kárára, akik az alapvető gyógyszerekhez való hozzáféréstől függnek.⁶⁵

A szabadkereskedelmi megállapodás a gazdák vetőmagokhoz való hozzáférését is veszélyezteti. Az SZKM tervezet előírja, hogy Kolumbia és Peru garantálja a növényfajták védelmét az Új Növényfajták Védelméről szóló 1991-es Nemzetközi Egyezmény (International Convention for the Protection of New Varieties of Plants - UPOV) alapján.⁶⁶ Az UPOV Egyezményt 1961-ben fogadták el és azóta háromszor vizsgálták felül (1972, 1978 és 1991). A legutóbbi, 1991-es verzió (Act of the UPOV Convention), jelentősen kiterjesztette a kereskedelmi növénytermesztők jogait a gazdák jogainak kárára.

Azelőtt a gazdák szabadon használhatták a védett fajtákat – amiket egyszer már megvásároltak – hogy nemesíték vagy elcseréljék a magokat vagy a szaporító anyagot amit a fajtából nyertek. Az UPOV 1991 azonban korlátozza a gazdák azon jogát, hogy tárolják és újra használják a gazdálkodásból nyert vetőmagokat. Az 1991-es egyezmény szerint a védett fajtából nyert magok termesztése és sokszorosítása csak a jogtulajdonos, vagyis a kereskedelmi nemesítő engedélyével lehetséges. Ha a szaporítás a gazda saját földjén történik, akkor a nemzetközi kormányok bizonyos körülmények között engedélyezhetik a védet fajták újrahasználatát; a gazdáknak azonban jogdíjat kell fizetniük a kereskedelmi nemesítőknek. Továbbá, az UPOV 1991 kiterjeszti a nemesítők monopóliumát nem csak a szaporítóanyagra, de a gazdák egész betakarított termésére, és az összes abból származó termékre. A növények védelme megilleti az összes faj fajtáit, a minimum védelmi időszakot pedig 15-ről 20 évre emelték.⁶⁷

A 68 UPOV tagból csak 45 ratifikálta az Egyezmény 1991-es verzióját. A többi tag, köztük Kolumbia, többségében a régebbi, 1978-as verziónak részese. Peru eddig nem csatlakozott az UPOV Egyezményhez, de nemrégiben megindította a csatlakozási eljárást.⁶⁸ Az UPOV 1991 alkalmazása azonban veszélyezteti az élelmiszerbiztonságot és a mezőgazdasági biológiai sokféleséget. Az andoki országokban, mint amilyen Kolumbia vagy Peru, a magok újrahasználata, cseréje és eladása széles körben elterjedt a gazdák között, és biztosítja

Amazóniai olaj növény Sacha Ichi Európai biokalózok igénye szerint kozmetikai célokra

az élelmiszer-növények sokféleségét. Számos fontos ehető faj származik az andoki régióból, vagy sok fajtája található meg itt, ilyen például a burgonya, az édesburgonya, a manióka, az édes paprika, a paradicsom, a bab, a kukorica, a quinoa és az amaránt.⁶⁹

Olivier de Schutter, az ENSZ különleges élelmezési jogi jelentéstevője kritikával illette a szabadkereskedelmi megállapodásokat, amiért azok kötelezik az aláíró feleket, hogy csatlakozzanak az UPOV Egyezményhez, vagy hogy fogadjanak el az UPOV-nak megfelelő szabályozást. De Schutter szerint azoknak az országoknak, ahol a hagyományos vetőmagrendszerek fontos szerepet játszanak a genetikai erózió elleni védekezésben és a gazdálkodó közösségek megélhetésében „olyan, egyedi védelmet kell kialakítaniuk a növényfajták részére, amely engedi ezeket a rendszereket virágogni, akkor is, ha ez az UPOV-nak nem megfelelő szabályozást jelent”.⁷⁰

A TRIPS egyezmény még megengedi ezt a rugalmasságot. Leszögezi, hogy két WTO tag „a növényfajták védelmét vagy szabadalmakkal, vagy egy hatékony sui generis rendszerrel, vagy a kettő kombinációjával biztosítja” (TRIPS, 27.3(b) cikk). De azzal, hogy UPOV-

kompatibilis szabályozást követel, amely a TRIPS egyezménynek nem része, az SZKM túlmegy a WTO szabályain és megfosztja Kolumbiát és Perut attól a lehetőségtől, hogy saját rendszert fejlesszenek ki a növényfajták védelmére, a saját gazdálkodói közösségeik igényeinek megfelelően.

Ezeknek az előírásoknak a fő haszonélvezői a nagy vetőmagvállalatok lesznek, amelyek felgyorsítják a mezőgazdasági biodiverzitás erózióját egyen-magjaikkal, melyek igen sérvülékenyek a kártevőkkel és a betegségekkel szemben és gyakran genetikailag módosítottak is. A világ 10 legnagyobb vetőmagcégé között, mely listát a Monsanto, a Dupont és a Syngenta vezeti, számos EU-központú transznacionális vállalat is van, mint például a francia Limagrain csoport, a német KWS Saat AG és a Bayer CropScience.⁷¹

5.2 A Biokalózkodás Legalizálása

Az Andok országaiban élő őslakos gazdálkodó közösségek olyan kiterjedt hagyományos tudással rendelkeznek a gyógyító növényekről, a helyi mezőgazdasági terményekről és ál-

latfajtákról, ami felkeltette a gyógyszeripari és biotechnológiai cégek érdeklődését is. A trópusi Andok a világ egyik leggazdagabb tája a biodiverzitás tekintetében, otthon mintegy 35-45 000 növényfajnak, a világ fajai 10%-ának. A fajok több mint fele endemikus, azaz máshol nem fordul elő.⁷²

Az EU szabadkereskedelmi megállapodása utat nyit az európai cégeknek, akik alig várják, hogy kihasználhassák Kolumbia és Peru biológiai sokféleségét, és így hozzájárul az őslakos területeken zajló biológiai kalózkodáshoz. Az SZKM elvárja, hogy az aláírók megfeleljenek a mikroorganizmusok szabadalmi eljárás céljából történő letétbe helyezésre nemzetközi elismerésről szóló Budapesti Szerződésnek, melyet 1977-ben fogadtak el⁷³. Ezt az egyezményt eddig 73 ország ratifikálta,⁷⁴ Peru csak nemrégiben, itt 2009-ben lépett életbe. Kolumbiában jelenleg tárgyalnak egy törvénytervezetet a Nemzeti Kongresszusban, amely az egyezmény ratifikációjáról szólna.⁷⁵ A Budapesti Szerződés nagyban megkönnyíti a gyógyszeripari cégek számára, hogy szabadalom által védett ellenőrzést szerezzenek egy sor biológiai és biokémiai anyag felett. Magok, DNS szakaszok, növényi, állati és emberi sejtstruktúrák éppúgy szabadalom tárgyai lehetnek, mint a mikroorganizmusok: baktériumok, vírusok és gombák.

A szabadalmi törvények hagyományosan arra kötelezték a benyújtókat, hogy adjanak leírást találmányaikról. Hogy a technológiai fejlődést biztosításak, a szabadalmi rendszerek átmeneti monopoljogokat biztosítottak a találmány nyilvánossá tételeért cserébe. Amikor a szabadalom lejárt, a találmány átkerült a közösbe.

A biotechnológiai cégek azonban azzal a nehézséggel szembesültek, hogy majdnem lehetlen leírni az élő szervezeteket a szabadalmi törvények előírásai szerint, a cég találmányaként. A Budapesti Szerződés a szabadalmi törvényeket a biotech cégek igényeihez igazítja, felszabadítva őket a szokásos közzétételi és információs kötelezettségek alól. Ahelyett, hogy írásos információt adnának úgynevezett „találmányukról”, a biotech cégeknek elegendő a létfelvérő egy mintáját elhelyezni a 38 Nem-

zetközi Letéti Hatóság egyikénél, melyek főleg iparosodott országokbeli kutatóközpontok. Az ilyen letétek alapján a Budapesti Szerződést aláíró minden állam nemzeti szabadalmi hatósága elbírálhatja a kérelmeket és kiadhat szabadalmakat a saját területére.⁷⁶

A Nemzetközi Letéti Hatóságoknál elhelyezett mintákhoz való hozzáférés azonban erősen korlátozott. Csak bizonyos, engedélyel rendelkező felek férhetnek ezekhez az információkhoz. E korlátozás miatt a Budapesti Szerződés nem csak hogy gátolja a kutatás-fejlesztést, de megakadályozza a letétbe helyezett biológiai anyag eredetének vizsgálatát is. Az őslakos közösségek például nem tudják bizonyítani, hogy egy letét az ő területükön lett megszerezve, előzetes belegyezésük nélkül, vagyis hogy esetleg bio-kalózkodás eredménye.

A Budapesti Szerződés érinti az ENSZ Biódiverzitás Egyezményének (CBD) egyik jegyzőkönyvét érintő igen nehéz tárgyalásokat is, amely hozzáférést biztosítana genetikai forrásokhoz és gondoskodna a hozzáférést biztosítók haszonmegosztásáról. A hozzáférésről és a haszonmegosztásról szóló tárgyalásokon a biológiai sokféleségben gazdag fejlődő országok azt a kötelezettséget akarták támasztani a szabadalmi kérlemeket benyújtókkal szemben, hogy azok igazolást nyújtsanak be a biológiai anyag származásáról, a helyi és őslakos közösségek előzetes és valós információkon alapuló beleegyezéséről és a haszonmegosztó egyezség feltételeiről.⁷⁷ Ez az igény azonban szembemegy Budapesti Szerződéssel, amely lehetővé teszi a genetikai források szabadalmaztatthatóságát illesfajta közzétételi elvárások nélkül.

Ezért az SZKM hivatalosan a Biológiai Sokféleség Egyezményre nem biztosítja, hogy Kolumbia és Peru nem szenvedi el a biológiai kalózkodást és hogy a helyi közösségek profitálni fognak a lehetséges haszonmegosztó egyezségből. Mivel a biodiverzitás egyezmény „nemzeti önrendelkezést” biztosít a genetikai források felett, a helyi közösségek részvételle a nemzeti szabályozástól függ. Az még nem látható, hogy a hozzáférésről és a haszonmegosztásról szóló jegyzőkönyv, melyet 2010

októberében tovább tárgyalnak a japán Nagoya-ban, valóban megerősíti-e az űslakosok jogát a genetikai forrásokhoz és a hagyományos tudáshoz. Mindenesetre figyelembe kell venni, hogy a Biológiai Sokféleség Egyezmény és a Hozzáférési és Haszonmegosztási jegyzőkönyv egyfajta kompromisszumot tesztet meg Észak és Dél kormányai között a biológiai sokféleség magáncélú kisajátítását és kereskedelmi felhasználását illetően. A biokalózkodás köztiszteletben álló üzletté alakul, mely megfelel a nemzetközi szerződéseknek és a tulajdonjognak.⁷⁸

Mi több, tünetszerű, ahogy az SZKM figyelmen kívül hagy fontos űslakos jogokat. A megállapodástervezet kerül bármilyen utalást az űslakos Népek Jogairól szóló Nyilatkozatra, melyet az ENSZ Közgyűlése fogadott el 2007-ben, 20 évnyi nehéz tárgyalás után. Ez a nyilatkozat elismeri az űslakos népek jogát a földhöz, a területhez és az erőforrásokhoz, amelyeket hagyományosan birtokoltak vagy használtak. Az űslakos népeknek joguk van ahoz is, hogy fenntartsák, ellenőrizzék és megvédjék a kulturális örökségből és hagyományos tudásukból eredő szellemi tulajdont, „beleértve az emberi és a genetikai erőforrásokat, magokat, gyógyszereket, a fauna és a flóra tulajdonságainak ismeretét”. Az államok beszerzik a „szabad, előzetes és valós információkon alapuló hozzájárulásukat, mielőtt őket érintő jogi vagy adminisztratív intézkedéseket hoznak vagy léptetnek életbe.”⁷⁹ Az Európai Unióval kötendő szabadkereskedelmi megállapodáshoz szükség volna ilyen előzetes beleegyezésre, mivel érinti az űslakosok földhöz, genetikai erőforrásokhoz és hagyományos tudáshoz fűződő jogait.

Az UPOV egyezmény és a Budapesti Szerződés végrehajtása már része az USA Kolumbiával és Peruval kötött szabadkereskedelmi megállapodásainak.⁸⁰ De az USA és az EU szabadkereskedelmi megállapodásainak szellemi tulajdonjogokat illető előírásai így is nagy port kavartak az Andoki Közösségen. A vita 2008-ban robbant ki, amikor Peru elfogadta azt a rendelet-csomagot, amellyel törvényeit hozzáigazította az USA-val kötött SZKM-hez. Számos rendelkezés sérтette

az Andoki Közösség szellemi tulajdonjoggal kapcsolatos jogrendjét, melyet a CAN 486-os Döntése fektetett le.⁸¹

Hogy az Andoki Közösség jogrendjét összhangba hozzák az USA-val kötött SZKM követelményeivel, Peru kérte a 486-os döntés módosítását, amit Bolívia hevesen ellenzett. A szavazás első körében, ahol az Andoki Közösség összes tagjának beleegyezése szükséges, Bolívia sikeresen akadályozta meg a módosítást. A 2008. augusztusi második körben azonban már csak többségi döntés volt szükséges, így Bolívia alul maradt és a módosítást elfogadták.⁸² Evo Morales kormányának panasza, amellyel az Andoki Közösség bíróságánál élt 2010 februárjában, többek között ezen döntés ellen irányult. Bolívia szeretné, ha az Andoki Közösség-beli szellemi tulajdonjog ezen módosítását semmisnek nyilvánítaná.⁸³

Ez a vita az Európai Unióval folyó tárgyalásokat is érintette. Az Andoki Közösség 2008. októberi rendkívüli találkozóján, Ecuadorban Evo Morales megerősítette a létförmák szabadalmaztatásának elutasítását: „Nem lehet szabadalmaztatni a növények és az állatok életét és a biológiai erőforrásokat.” mondta. „Az élet olyan, szent dolog, amit nem lehet az EU-val megtárgyalni.”⁸⁴

5.3 Puha Társadalmi és Környezetvédelmi Előírások

Az emberi jogokat illetően az SZKM gyengébb mint az EU Általános Preferenciarendszerre (GSP) melyen keresztül Kolumbia és Peru jelenleg kedvezményes hozzáférést kap az EU piacához. A GSP-nek megfelelően az EU 176 fejlődő országból érkező áruféleségnak biztosít csökkentett vámot, amikor azok az EU piacára lépnek. 1 Kolumbia és Peru azon 16 ország közé tartozik, amelyek az EU-tól további kedvezményeket kapnak a standard APS-en túl, ez az úgynevezett „különleges ösztönző mechanizmus a fenntartható fejlődésért és a jó kormányzásért”, vagyis a GSP+.

A vonatkozó EU szabályozás szerint a GSP+ kedvezményezettjeinek ratifikálni és „hatéko-

nyan alkalmazni” kellett 27 nemzetközi emberi jog egyezményt és többoldalú környezetvédelmi megállapodást, köztük a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányát, a Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmányát és a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) nyolc alapvető munkaügyi előírását is. Az Európai Bizottság fogja felülvizsgálni ezeknek az egyezségokmányoknak a hatékony alkalmazását az illetékes ellenőrző szervek információinak vizsgálatával. Ezen nemzetközi normák „komoly és rendszeres sérelme” esetén az EU átmenetileg visszavonhatja a kereskedelmi kedvezményeket egyes termékekre vonatkozóan, vagy általánosan is.⁸⁶

A kolumbiai állami szereplők jól dokumentált emberi jogszertesei ellenére az Európai Bízottság soha nem vizsgálta meg komolyan ezt a kényszerítő lehetőséget. Ezzel együtt az SZKM néhány kritikusa, mint például a Brit Szakszervezeti Szövetség (TUC) azt mondják, hogy az előnyök visszavonásának pusztta lehetősége is jelenthet némi ösztönzést a kolumbiai kormány számára, hogy javítson emberi jogi teljesítményén.⁸⁷

Kolumbia és Peru azonban ki fog lépni az Általános Preferenciarendszerből amikor az EU-val kötött SZKM életbe lép. Az SZKM tervezetének kényszerítő eljárásai jóval gyengébbek, mint a GSP+ releváns mechanizmusai. Az első cikk emberi jogi záradéka leszögezi, hogy a demokratikus alapeltek és az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában lefektetett alapvető emberi jogok tisztelete „lényegi része” a szabadkereskedelmi megállapodásnak. De a szociális és környezetvédelmi előírások (az ILO alapvető munkajogi előírásai, a Biológiai Sokféleség Egyezmény, a Kiotói Jegyzőkönyv stb.) csak egy Kereskedeleml és Fenntartható Fejlődés témaúj speciális fejezetben találhatók meg (a megállapodástervezet X. címe).

Az egész fenntarthatósági fejezetnek van azonban egy jelentős gyengesége: nem vonatkozik rá az SZKM vitarendezési mechanizmusa, így nem nyújtja olyan szankciók lehetőségét, mint a kereskedelmi kedvezmények átmeneti megvonása, vagy a megállapodás felfüggesztése. Ehelyett csak egy nem

kötelező érvényű konzultációs mechanizmust kínál. A jogszertekek esetén, mint amilyen például a munkások jogainak megsértése, a panaszos fél kérheti, hogy egy Kereskedeleml és Fenntartható Fejlődés Tanács vegye fontolóra az üget. Ha ezek a konzultációk nem vezetnek megoldásra, egy Szakértői Csoport hívható össze, hogy ajánlásokat tegyen, amelyeket azonban a kormányok nem kötelesek végre-hajtani. A konzultációkat csak a megállapodó felek, vagyis az aláíró kormányok kérhetik, de a szakszervezetek, az emberi jogi szervezetek vagy bármely más társadalmi mozgalom nem.

A kereskedelmi engedmények vagy a megállapodás felfüggesztése csak akkor lehetséges, ha az SZKM egyik „lényegi eleme” sérül. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata – az első cikkben lefektetett „lényegi elem” – azonban nem fedi le az összes alapvető munkaügyi normát. A kollektív alkujoga és a gyermekmunka legrosszabb formáinak tilalma például nincs benne. Továbbá, a TUC becslése szerint sokkal nehezebb bizonyítani a megállapodás egy „lényegi elemének” sérelmét, mint a nemzetközi egyezmények „hatékony alkalmazásának” kudarcát, melyet a GSP+ fogalmaz meg. A TUC szerint egy „lényegi elem” sérelméhez valószínűleg az kellene, hogy egy aláíró kormány például eltörölje az egyesülési jogot a munka törvénykönyvében, ami nem valószínű.⁸⁸

A fenntarthatósági fejezetben található előírások listája két tekintetben túlmutat a jelenlegi GSP+ előírásokon. Az SZKM részes felei elkötelezik magukat, hogy egyenlő bánásmód-ban részesítik a migráns munkásokat és hogy alkalmazzák az alapvető munkajogokat „egész területükön”, vagyis beleértve az export-feldolgozó övezeteket is. Másrészt azonban fontos nemzetközi normák hiányoznak, úgy mint az ENSZ Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Egyezségokmánya mely többek között előírja a biztonságos és egészséges munkakörülményekhez való jogot. A szankciókat illető előírások hiánya minden esetre irrelevánsá teszi, hogy hány normát tartalmaz a fenntarthatósági fejezet. A puha záradékok hozzáadása nem változtat puhaságukon.

6 Az Egyezmény Megállítása

Az Európai Unióval kötendő szabadkereskedelmi megállapodást nagy többséggel ellenezték a szakszervezetek, a társadalmi mozgalmak és a civil szervezetek Peruban és Kolumbiában. Több mint 200 andoki és európai szervezet nyilatkozatban követelte a tárgyalások felfüggesztését, arra hivatkozva, hogy az egyezmény veszélyezteti az andoki integrációs folyamatot, kikényszeríti a természeti erőforrások kivonását, felgyorsítja a közszolgáltatások privatizációját, növeli a társadalmi kirekesztést és aláássa a fejlesztési erőfeszítéseket. Az aláírók kritizálták a civil társadalom elégtelen részvételét és a kolumbiai és perui emberi jogszertések figyelmen kívül hagyását is. Azt is szóvá tették, hogy a migráns munkások és családjaiak jogait az Európai Unióból figyelmen kívül hagyják.⁸⁹

Ennek a nyilatkozatnak a kolumbiai aláírói között szerepelnek a CTC (*Central de Trabajadores de Colombia*), a CUT (*Central Unitaria de Trabajadores*) és az USO (*Unión Sindical Obrera*) szakszervezeti szövetségek, az ONIC (*Organización Nacional Indígena de Colombia*) nemzeti őslakos szervezet és a RECALCA (*Red Colombiana de Acción frente al Libre Comercio*) szabadkereskedelemlélekellenes hálózat. A perui aláírók között szerepelnek a CUT (*Central Unitaria de Trabajadores del Peru*) és a CGTP (*Confederación General de Trabajadores del Peru*) szakszervezeti föderációk és a CNA (*Confederación Nacional Agraria*) illetve a

CCP (*Confederación Campesina del Peru*) gazdaszervezetek.

2010. májusi csúcstalálkozóukon a Nemzetközi Szakszervezeti Szövetség (ITUC), az Európai Szakszervezeti Szövetség (ETUC) és az Amerikai Szakszervezeti Szövetség (TUCA) elfogadott egy közös nyilatkozatot, követelve, hogy az egyezményt ne írják alá a gyér részvétel, az Andoki Közösség meggyengítése és a Kolumbiában folyó erőszak miatt.⁹⁰

Hasonló megállapodásokat Kolumbiával már számos államban felfüggesztettek. A kolumbiai emberi jogszertések miatt az USA Kongresszusának Demokrata küldöttei 2008-ban megakadályozták az országgal kötendő szabadkereskedelmi megállapodást, amely azóta is halasztva van. Norvégiában a kormány végül nem terjesztette a parlament elé ratifikációra az EFTA csoport (Norvégia, Svájc, Izland és Liechtenstein) és Kolumbia közötti kereskedelmi megállapodást, az emberi jogi megfontolások miatt.⁹¹

A belga Tisztességes Munka Koalíció (*Travail Décent*) kampányát követően a Flamand Közösség kormánya 2010 márciusában megakadályozott egy kétoldalú befektetési egyezményt Kolumbia és a Belgium-Luxemburg Gazdasági Unió között. A flamand kormány elutasította a ratifikációs folyamat meghinidítását, mivel Kolumbia megakadályozta egy szociális záradék befoglalását az egyezménybe.⁹²

6.1 Lisszabon után: A Ratifikációs Folyamat

A Lisszaboni Szerződés, mely 2009 decembereben lépett életbe, fontos változásokat hozott az Európai Unió ratifikációs folyamatába. A legfontosabb az Európai Parlament jogainak kiterjesztése a kereskedelempolitikában. Mostantól a Parlament jóváhagyása szükséges minden kereskedelmi megállapodás ratifikálásához. Másrészről azonban a Lisszaboni Szerződés ki is terjesztette az exkluzív EU kompetenciákat a közös kereskedelempolitikában, mely most már lefedi a termékek és szolgáltatások kereskedelmét, a szellemi tulajdon kereskedelmi vonatkozásait, és a közvetlen külföldi befektetéseket, így minimalizálja egy „vegyes megállapodás” szükségességét, amely a nemzeti parlamentek ratifikációját is megkívánna.

Ha azonban a megállapodás olyan politikákat is érint kereskedelmi ügyekben, amelyek kívül esnek az EU exkluzív kompetenciáin, az EU tagállamok általi ratifikáció továbbra is

szükséges. Ebben az esetben bármely tagállam bármely előírással kapcsolatos ellenérzése esetén megvétózhatja a megállapodást. A Kolumbiával és Peruval kötendő szabadkereskedelmi megállapodást illetően ez a szcenárió nem valószínűtlen, tekintve a Kolumbiával való kereskedéssel szembeni széles körű elenállást.

Megfigyelők szerint a Bizottság lehet, hogy megpróbálja elkerülni a nemzeti vonalat azzal, hogy pusztta kereskedelmi szerződésnek minősíti a szabadkereskedelmi megállapodást ahelyett, hogy vegyesként kezelné. De bár a „politikai párbeszéd” és az „együttműködés” pilléreket ejtették, az SZKM még mindig számos témát foglal magában, amelyek vegyes megállapodássá teszik. A tervezet második cikke például tartalmaz egy atomSOROMPÓ-záradékot, amit tömegpusztító fegyver záradéknak is hívnak, ami kötelezi az aláírókat, hogy hogy működjenek együtt az atomSOROMPÓ-szerződések végrehajtásában. Az atomSOROMPÓ-egyezmények a közös kül- és biztonságpolitika hatáskörébe tartoznak,

Az EU-Latin-Ámerika-Csúcstalálkozó Madridban 2010 A tárgyalások lezárását

ami még mindig az EU és a tagállamok közös kompetenciája. Amióta 2003 novemberében az Európai Tanács elfogadta a tömegpusztító fegyverekről szóló záradékot, azt számos olyan, harmadik országgal kötött szerződésbe beillesztették, amelyek vagy hatállyban vannak, vagy ratifikálásra várnak, vagy még minden tárgyalják őket..⁹³

A Tanács vonatkozó 2003-as feljegyzése szerint a tömegpusztító fegyverekről szóló záradék kizárolag a „jövőbeni” és a „létező vegyes megállapodások” esetére szól, nem a kizárolag közösségi megállapodásokra, amelyek az EU kizárolagos hatáskörébe tartoznak. Ez a feljegyzés kifejezetten állítja, hogy „csak közösségi megállapodások (...), nem tartalmazhatnak „atomsorompó” záradékot, a Közösség kompetenciával kapcsolatos okok miatt”.⁹⁴ Más szóval: csak a nemzeti ratifikációt igénylő, vegyes megállapodások tartalmazhatnak tömegpusztító fegyverekről szóló klauzulákat.

További ilyen elemek, amelyek a szabadkereskedelmi megállapodást vegyes megállapodássá teszik, például az ILO alapvető munkajogi előírásai, amelyek a Kereskedelem és Fenntartható Fejlődés fejezetben kaptak helyet. Az SZKM részes felei elkötelezik magukat „az ILO alapvető egyezményeiből ismert, nemzetközileg elismert alapvető munkajogi előírások törvényeikben és gyakorlatukban való támogatása és megvalósítása mellett”.⁹⁵ De az EU önmagában nem garantálhatja a munkaügyi előírások hatékony alkalmazását, mert a szociálpolitika még minden közös kompetencia és az Európai Unió nem tagja az ILO-nak. Ahogy Marc Bungenberg jogászprofesszor mondja, „azok a kereskedelmi megállapodások amelyek túlmennének az EU-n belüli harmonizáció szintjén – olyan területeken, mint a foglalkoztatás, a szociálpolitika, az egészség, az ipar vagy a kultúra – Lisszabon után is vegyes megállapodásnak számítanak.”⁹⁶

Ugyanez igaz a szállítmányozási szektorra. A szabadkereskedelmi megállapodással az EU elkötelezte magát bizonyos szállítási szolgáltatásainak piacnyitása mellett (tengeri, belső vízi, vasúti, közúti és vezetékes

szállítás) a kolumbiai és perui szolgáltatók előtt.⁹⁷ 2009. novemberi 1/08-as véleményben az Európai Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy egy kereskedelmi megállapodás szállításra vonatkozó része – abban az esetben a WTO GATS egyezménye (General Agreement on Trade in Services) – az Európai Közösség és a tagállamok közös kompetenciája, és nem esik a közös kereskedelempolitika fennhatósága alá.⁹⁸ Következésképpen, az EU szingapúri központjának egy összefoglalója leszögezi, hogy „a szállítás nem esik a kereskedelempolitika alá, és bármely kereskedelmi megállapodás, amely előírásokat tartalmaz a szállítás területére, vegyes megegyezést igényel. Ez marad a helyzet a Lisszaboni Szerződés életbe lépésével is.”⁹⁹

Bár több elem is lehet, amely vegyes megállapodást igényel, mint amilyen az emberi jogi cikkely, illetve az oktatással és az egészségügygel kapcsolatos vállalások, a besorolásról szóló döntést még nem hozták meg. Az SZKM, amely jelenleg jogi felülvizsgálat tárnya, még minden a tárgyaló felek aláírására vár. Azután lefordítják az EU hivatalos nyelveire. Az Európai Bizottság ez után nyújtja be az Európai Tanácsnak aláírásra és megkötésre, a besorolásra és talán az ideiglenes alkalmazásra vonatkozó javaslattal együtt. Miután aláírta, a Tanács továbbküldi a megállapodást az Európai Parlamentnek (EP) ratifikációra. Az ideiglenes alkalmazás tehát már azelőtt megtörténhet, hogy az EP döntene, bár a képviselők nyomást gyakorolhatnak a Bizottság tagjaira, hogy ne javasolják az ideiglenes alkalmazást. Ha az EP áldását adja, a Tanács megkötheti a szerződést. Vegyes megállapodás esetén a Tanácsnak meg kell várnia az összes nemzeti parlament jóváhagyását, mielőtt befejezné a ratifikációs folyamatot.

Mi több, egy vegyes megállapodáshoz egyhangú szavazás kell, nem elég a minősített többség az Európai Tanácsban. A Lisszaboni Szerződés 207-es cikke szerint az egyhangú támogatásra szükség van, bizonyos körülmenyek között, olyan kereskedelmi megállapodások megkötéséhez, amelyek kulturális, audiovizuális, szociális, oktatási és egészségügyi

szolgáltatásokat fednek le.¹⁰⁰ Mivel az EU-nak a szabadkereskedelmi megállapodásban vállalt kötelezettségei tartalmaznak piacnyitást a kulturális, szociális, oktatási és egészségügyi területeken, az egyhangú támogatás így is úgy is szükséges lehet.¹⁰¹

Az EP és a néhány nemzeti parlament tagjai már kifejezték véleményüket az SZKM besorolásával kapcsolatban. Az EP Nemzetközi Kereskedelmi Bizottságának egy, a Latin-Amerikával fenntartott kereskedelmi kapcsolatokról szóló jelentéstervezetében a jelentéstevő, Helmut Scholz (GUE/NGL) „egyértelműen vegyes megállapodásnak tekinti ezt a megállapodást”.¹⁰² Hasonlóképpen, a brit parlament 36 tagja, főleg munkáspárti képviselők, aláírtak egy indítványt, mely azt követeli a brit kormánytól, hogy biztosítsa: az SZKM-et „az összes tagállam parlamentjének, beleértve az Egyesült Királyságét, kifejezett módon ratifikálnia kell”.¹⁰³ A német Bundestag *Die Linke* (A Bal) csoportja szintén indítványt nyújtott be a szerződéssel kapcsolatban, követelve „a tagállamok parlamentjei általi ratifikációt”.¹⁰⁴

Az esélye annak, hogy megakadályozzák ezt a dicstelen megállapodást nyilván nőne, ha nemzeti jóváhagyásokon műlna, talán évekre is elnyújtva a folyamatot. Az Európai Parlament szavazása azt is megmutatja majd, hogy az újonnan megszerzett jogosultságok valóban hatékonyan megerősítik-e az EU deklarált elkötelezettségét az emberi jogok és a fenntartható fejlődés mellett – mely igéret eddig túl sokszor bizonyult üres beszédnek.

Azt kell remélnünk tehát, hogy mind az Európai Parlament, mind a tagállamok parlamentjei elutasítják ennek a szabadkereskedelmi megállapodásnak a ratifikálását. Ellenkező esetben az emberi jogszertések megjutalmazódnak, a társadalmi mozgalmak elnyomása megerősödik, a természeti erőforrások kifosztása pedig felgyorsul. Itt az ideje, hogy az Európai Unió pályát módosítson. A fenntartható fejlődésnek és az emberi jogok védelmének elsőbbséget kell élveznie a szabad kereskedelemmel szemben.

VÉGJEGYZETEK

¹ Lásd http://www.boliviasonderana.org/_attachments/2032849/BOLIVIA-UE%20final%20negotiating%20positions.doc

² José Antonio Gutiérrez D., '¿Crisis en las negociaciones del Acuerdo de Libre Comercio CAN-UE?', ALAI, America Latina en Movimiento, 2008 szeptember 2, <http://alainet.org/active/26042>

³ Jonathan Lynn and Michael Roddy, 'Factbox: Bananas dispute at the World Trade Organisation', Reuters, 2009 december 15.

⁴ <http://www.comunidadandina.org/normativa/dec/D667.htm>

⁵ Lásd Thomas Fritz, *Special and Differential Treatment for Developing Countries*, Heinrich Böll Foundation, Germanwatch, Global Issue Papers, No. 18, Berlin, 2005 május.

⁶ ICTSD, 'Comunidad Andina: Colombia y Perú piden bilateralizar acuerdo con Unión Europea', Puentes Quincenal, Vol. 5, No. 17, 2008 szeptember 23.

⁷ 'Unión Europea dice que fracasó negociación con CAN y anuncia que avanzará solo con Perú y Colombia', AFP, Brüsszel, 2008 november 13, <http://www.semillas.org.co/sitio.shtml?apc=w1-1--&x=20156244>

⁸ Philip Alston, 'Report of the Special Rapporteur on extrajudicial, summary or arbitrary executions. Mission to Colombia', United Nations, Human Rights Council, 2010 március 31, A/HRC/14/24/Add.2

⁹ Trades Union Congress (TUC), Irish Congress of Trade Unions, Justice for Colombia, Unite, Workers Uniting, *Trading Away Human Rights: Why the EU-Colombia Free Trade Agreement is a Step in the Wrong Direction*. 2009.

¹⁰ 'Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Colombia', United Nations General Assembly, Human Rights Council, 2010 március 4, A/HRC/13/72

¹¹ Federación Internacional de Derechos Humanos (FIDH), *Colombia: Actividades ilegales del DAS*, 2010 május, No. 542e.

¹² Alain Lallemand, 'Bogotá a espionné sur le territoire belge', *Le Soir*, 2010 május 19.

¹³ James M. Dorsey, 'EU lawmakers urge probe of Colombian intelligence operations', *Deutsche Welle*,

dw-world.de, 2010 július 18.

¹⁴ International Trade Union Confederation (ITUC), 'Annual Survey of violations of trade union rights, Colombia', 2009 and 2010 reports, <http://survey.ituc-csi.org/+Colombia+.html?lang=en>

¹⁵ CODHES, *Víctimas emergentes. Desplazamiento, derechos humanos y conflicto armado en 2008*, Codhes Informa, No. 75, 2009 április 22, Bogotá.

¹⁶ Kolko, 'Factsheet Kolumbien: Die Landfrage: Kernpunkt für Gerechtigkeit und Frieden', Berlin, 2010 január.

¹⁷ 'Congreso hunde Ley de Víctimas tras petición de Uribe', EFE/Terra Colombia, 2009 június 19.

¹⁸ Plataforma Colombiana de Derechos Humanos, Democracia y Desarrollo, 'Impactos y tendencias del 'Acuerdo multipartes' entre Perú y Colombia, y la UE en Colombia', 2009 október 15.

¹⁹ Centro de Cooperación al Indígena (CECOIN), *La tierra contra la muerte. Conflictos territoriales de los pueblos indígenas en Colombia*, 2008, pp. 282-285.

²⁰ Business & Human Rights Resource Centre, 'Case Profile: BP lawsuit (re Colombia)', <http://www.business-humanrights.org/Categories/Lawlawsuits/Lawsuit-regulatoryaction/LawsuitsSelectedcases/BPlawsuit-reColombia>

²¹ Ministerio de Minas y Energía, *Colombia País Mineral. Plan nacional para el desarrollo minero. Visión al año 2019*, Unidad de Planeación Minero Energética (UPME), Bogotá 2006.

²² DanWatch, *The Curse of Coal*, 2010 május.

²³ Stephan Suhner, 'Bedeutung und Auswirkungen des Bergbaus in Kolumbien', Arbeitsgruppe Schweiz-Kolumbien, Bern, 2009 augusztus 4.

²⁴ Centro de Cooperación al Indígena (CECOIN), *La tierra contra la muerte. Conflictos territoriales de los pueblos indígenas en Colombia*, 2008, pp. 348-359.

²⁵ <http://www.eia.doe.gov/cabs/Colombia/Coal.html>. Verein der Kohleimporteure, *Jahresbericht 2009. Fakten und Trends 2008/2009*.

²⁶ A holland, dán és brit tevékenységekkel kapcsolatos további információ: www.bothends.org, www.dan-watch.dk, www.colombiasolidarity.org.uk/. Információ Svájcáról és Németországról: www.askonline.ch, <http://>

- www.ila-bonn.de/artikel/ila321/kolumbien_kohle.htm
- ²⁷ Committee on Economic, Social and Cultural Rights, Forty-fourth Session, Geneva, 3-21 May 2010, United Nations Economic and Social Council, 2010 május 21, E/C.12/COL/CO/5
- ²⁸ 'United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples', United Nations General Assembly, 2007 október 2, A/RES/61/295.
- ²⁹ Fedepalma, 'Biodiésel de palma, una realidad en Colombia', prezentáció, 2007 március 14.
- ³⁰ Ministerio de Ambiente, Vivienda y Desarrollo Territorial, 'Acciones del MAVDT en Materia de Biocombustibles', prezentáció, 2010 március 24.
- ³¹ 'Palma de Aceite colombiana a Alemania', *El Heraldo*, 2009 október 23.
- ³² Rajeev Syal and Sybilla Brodzinsky, 'Body Shop ethics under fire after Colombian peasant evictions', *The Observer*, 2009 szeptember 13.
- ³³ Programa Somos Defensores, 'Sistema de Información sobre Agresiones a Defensores y Defensoras de Derechos Humanos en Colombia. Informe 2009', Bogotá, 2010 április 30.
- ³⁴ Alan García Pérez, 'El síndrome del perro del hortelano', *El Comercio*, 2007 június 28. A kertész kutyája, amely nem eszik, és más nem hagy' kifejezés Lope de Vega vígjátékából származik *El perro del hortelano*.
- ³⁵ Pedro Castillo Castañeda, *El derecho a la tierra y los acuerdos internacionales. El caso del Perú*, Centro Peruano de Estudios Sociales (CEPES), Lima 2009.
- ³⁶ <http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.pl?C169>
- ³⁷ <http://www.un.org/esa/socdev/unpfii/en/drip.html>
- ³⁸ Amnesty International, *Peru: Bagua, Six Months On*, London 2009.
- ³⁹ 'APRA, UN y fujimorismo apoyarán observaciones a ley de consulta previa', *PPR*, 2010 június 14. Aureliano Turpo Choquehuanca, 'El derecho a la consulta a los pueblos kechua, aymaras y amazonenses', *Los Andes*, 2010 június 27.
- ⁴⁰ 'Declaración pública del Relator Especial sobre los derechos humanos y libertades fundamentales de los indígenas, James Anaya, sobre la "Ley del derecho a la consulta previa a los pueblos indígenas u originarios reconocido en el Convenio No. 169 de la Organización Internacional de Trabajo" aprobada por el Congreso de la República del Perú', 2010 június 7, <http://www.ohchr.org/SP/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=10194&LangID=S>
- ⁴¹ Lásd <http://www.minem.gob.pe/descripcion.php?idSector=1&idTitular=2278>
- ⁴² Matt Finer, Clinton N. Jenkins, Stuart L. Pimm, Brian Keane and Carl Ross, *Oil and Gas Projects in the Western Amazon: Threats to Wilderness, Biodiversity, and Indigenous Peoples*, PloS One, 2008 augusztus, Vol. 3, Issue 8.
- ⁴³ Denisse Collantes, 'Caña Brava, Cada lote de etanol exportado a Alemania genera ingresos por US\$ 5 millones', *Andina - Agencia Peruana de Noticias*, 2010 április 20.
- ⁴⁴ Katia Suárez, 'Disputa por la tierra', CEPES, *La Revista Agraria*, No. 102, 2008 december, pp. 17-19.
- ⁴⁵ International Trade Union Confederation (ITUC), 'Annual Survey of violations of trade union rights, Peru', 2009 and 2010 reports.
- <http://survey.ituc-csi.org/+-.Peru+.html>
- ⁴⁶ Plades, 'Alerta Informativa No. 283', 2008 július 10.
- ⁴⁷ Plades, 'Alerta Informativa No. 289', 2009 február 16.
- ⁴⁸ Plades, 'Alerta Informativa, No. 265', 2008 július 27.
- ⁴⁹ Fenupetrol, 'La transnacional Repsol incumple el convenio colectivo 2008-2009', Lima, 2009 november 20.
- ⁵⁰ Amnesty International (AI), 'Peru: More deaths as a result of police response to demonstration', Public Statement, 7 April 2010. AI, 'Police shoot two dead, more at risk', Urgent Action, 2009 december 23.
- ⁵¹ Amnesty International (AI), 'Human Rights in Republic of Peru', Report 2009. AI, 'Trade unionists unfairly imprisoned', Urgent Action, 2010 január 15.
- ⁵² Lásd <http://www.enlazandoalternativas.org/spip.php?article592>
- ⁵³ European Commission, 'Background Note for EU Member States on the EU-Peru-Colombia Trade Agreement. (Preliminary Version)'.
- ⁵⁴ Ministerio de Comercio, Industria y Turismo, 'Acuerdo Comercial con la UE – Documento Explicativo'. Bogotá, 2010 április.
- ⁵⁵ European Commission, 'Background Note for EU Member States on the EU-Peru-Colombia Trade Agreement. (Preliminary Version)'.
- ⁵⁶ 'Colombia interesada en TLC con Australia', *Dinero.com*, 2009 november 30. 'Perú y Australia evaluarán viabilidad de TLC bilateral', *La República*, 2010 február 23.
- ⁵⁷ 'La leche 'amarga' del TLC entre Colombia y la UE', *Semana.com*, 2010 május 19. 'Ganaderos y lecheros protestan en Colombia por la firma del TLC con la UE', *Terra Noticias/EFE*, 2010 május 19. Hernando Salazar, 'La leche 'amarga': TLC entre Colombia y la UE', *BBC Mundo*, 2010 május 19.
- ⁵⁸ 'Trade Agreement between the European Union (and its Member States) and Colombia and Peru', Title V: Current Payments and Movement of Capital (kiszivárogatott tervezet, 2010 március).
- ⁵⁹ A szolgáltatásokkal és establishmenttel kapcsolatos kötelezettségek listáját lásd: 'Oferta Mejorada de Colombia – Comercio Transfronterizo de Servicios'; 'Lista de Compromisos sobre Establecimiento. Colombia'; 'Lista de Compromisos Sobre Comercio Transfronterizo de Servicios. Perú'; 'Lista de Compromisos sobre Establecimiento. Perú'.
- ⁶⁰ 'Trade Agreement between the European Union (and its Member States) and Colombia and Peru', Title XI: Dispute Settlement (kiszivárogatott tervezet, 2010 március).
- ⁶¹ Lásd a dokumentumokat: 'Oferta de Acceso a Mercado en Materia de Contratación Pública. Oferta del Perú', 2010 március 1. 'Cobertura de Colombia en Materia de Contratación Pública'.
- ⁶² 'Trade Agreement between the European Union (and its Member States) and Colombia and Peru', Title VII: Intellectual Property, Chapter 3, Section 6, Protection of data of certain regulated products (kiszivárogatott tervezet, 2010 március).

- ⁶³ A tárgyalások kezdetén az EU ráadásul 11 éves adat-kizárolagossági periódust akart elérni, de ejtenie kellet az igényét az andoki oldal ellenállása miatt. Lásd David Cronin, 'Tough IP Health Provisions in Europe's Colombia/Peru Trade Deal', *Intellectual Property Watch*, 2010 február 25. HAI/IFARMA, *Impact of the EU-Andean Trade Agreements on Access to Medicines in Peru*, Health Action International (Europe), 2009 október.
- ⁶⁴ Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Tanácsa, Negyvennegyedik Forduló, Genf, 2010 május 3-21, ENSZ Gazdasági és Szociális Tanács, 2010 május 21, E/C.12/COL/CO/5
- ⁶⁵ HAI Europe/Oxfam International, *Trading Away Access to Medicines*, 2009 október. HAI/IFARMA, *Impact of the EU-Andean Trade Agreements on Access to Medicines in Peru*, Health Action International (Europe), 2009 október.
- ⁶⁶ 'Trade Agreement between the European Union (and its Member States) and Colombia and Peru', Title VII: Intellectual Property, Chapter 3, Section 7, Plant varieties (kiszivárogtatott tervezet, 2010 március).
- ⁶⁷ Gaia Foundation, GRAIN, 'Ten reasons not to join UPOV', GRAIN Briefing, Issue No. 2, 1998 május.
- ⁶⁸ UPOV, 'Members of the International Union for the Protection of New Varieties of Plants', státusz 2009 október 22-én, <http://www.upov.int/en/about/members/>. <http://www.cronicaeconomica.com/articulo.asp?idarticulo=13639>
- ⁶⁹ Greepeace, *Centres of Diversity. Global Heritage of Crop Varieties Threatened by Genetic Pollution*, Berlin 1999. IPGRI, *Meeting the Millennium Development Goals with Agricultural Biodiversity*, Nemzetközi Növénygenetikai Forrás Intézet, Róma.
- ⁷⁰ Olivier de Schutter, 'Seed policies and the right to food: enhancing agrobiodiversity and encouraging innovation', Report of the Special Rapporteur on the right to food, United Nations, General Assembly, 2009 július 23, A/64/170
- ⁷¹ ETC Group, 'The World's Top 10 Seed Companies – 2006', 2007 április 30.
- ⁷² Conservation International, 'Biological Diversity in the Tropical Andes', *Encyclopedia of Earth*, 2007. Maharaj Mutthoo, 'Mountain environment and development', *Unasylva*, 208, Vol. 53, 2001/2, pp. 26-35.
- ⁷³ 'Trade Agreement between the European Union (and its Member States) and Colombia and Peru', Title VII: Intellectual Property, Chapter 3, Section 5, Patents (kiszivárogtatott tervezet, 2010 március).
- ⁷⁴ Lásd <http://www.wipo.int/treaties/en/registration/budapest/>
- ⁷⁵ Ministerio de Relaciones Exteriores, República de Colombia, 'Proyectos Presentados al Congreso Nacional que se Encuentran en Trámite', 2010 március 18, www.cancilleria.gov.co
- ⁷⁶ Silvia Rodríguez Cervantes, 'CAFTA and the Budapest Treaty: The Debate in Costa Rica', GRAIN, *Seedling*, 2008 január, pp. 33-37.
- ⁷⁷ Chee Yoke Ling, 'Rocky road still ahead for ABS protocol', Third World Network, *TWN Info Service on Intellectual Property Issues*, 2010 április 1.
- ⁷⁸ Ulrich Brand a biodiverzitás egyezményt egy 'globális alkotmányosság' részeként írja le, vagyis 'a nyugati-burzsoá jog- és tulajdonrend nemzetköziesítéseként'. Lásd Ulrich Brand, *Between Protection, Rights and Commercialisation. The Convention on Biological Diversity in the Process of Globalisation and the Opportunities for a Democratic Politics of Biodiversity*, Rosa-Luxemburg-Foundation, Manuskrípte 75, Berlin 2008, p. 13.
- ⁷⁹ 'Az ENSZ Nyilatokzata az Őslakos Népek Jogairól', ENSZ Közgyűlés, 2007 október 2, A/RES/61/295
- ⁸⁰ Áttekintését lásd GRAIN, 'Bilateral agreements imposing TRIPS-plus intellectual property rights on biodiversity in developing countries', 2008 márciusi frissítés.
- ⁸¹ RECALCA, 'La modificación de la Decisión 486: nuevo golpe a la CAN', Bogotá, 2008 június 17, <http://www.asc-hsa.org/node/574>
- ⁸² 'Perú varió normativa andina pese a la oposición de Bolivia y podrá implementar TLC con EE.UU'. *El Comercio*, 2008 augusztus 14. See also CAN Decision 689 containing the amendment: <http://www.comunidadandina.org/normativa/dec/d689.htm>
- ⁸³ 'Bolivia apela a Tribunal Andina contra TLC', *Diario del Pueblo en línea/Xinhua*, 2010 február 9.
- ⁸⁴ 'Evo Morales: no negociaremos la vida con la Unión Europea', *TeleSUR*, 2008 október 14.
- ⁸⁵ See the overview of the EU Commission: <http://ec.europa.eu/trade/wider-agenda/development/generalised-system-of-preferences/>
- ⁸⁶ 'Council Regulation (EC) No 732/2008 of 22 July 2008', *Official Journal of the European Union*, L 211, Volume 51, 2008 augusztus 6.
- ⁸⁷ TUC Briefing, 'Analysis of the draft EU-Colombia FTA', 2010 május.
- ⁸⁸ Ibd.
- ⁸⁹ 'Stop the European Union's negotiation with Peru and Colombia: restraining injustice and inequality. Consensus of organisations, networks and social movements on the Sixth Round, which took place from September 21 to 25 in Brussels', www.recalca.org.co
- ⁹⁰ TUCA, ETUC, ITUC, 'Appeal to European Union, Latin American and Caribbean Heads of State and of Government', LAC-EU Trade Union Summit, 2010 május 4-5, Madrid.
- ⁹¹ Trades Union Congress, Irish Congress of Trade Unions, Justice for Colombia, Unite, Workers Uniting, *Trading Away Human Rights: Why the EU-Colombia Free Trade Agreement is a Step in the Wrong Direction*. 2009.
- ⁹² 'Un accord sur les investissements avec la Colombie bloqué. Une victoire pour le travail décent!', http://www.cncd.be/spip.php?page=articles&id_article=970
- ⁹³ Lina Grip, *The EU Non-Proliferation Clause: A Preliminary Assessment*, Stockholm International Peace Research Institute, SIPRI Background Paper, 2009 november.
- ⁹⁴ Council of the European Union, *Fight against the proliferation of weapons of mass destruction*, Note, Brussels, 2003 november 19, 14997/03.
- ⁹⁵ 'Trade Agreement between the European Union (and its Member States) and Colombia and Peru',

Title X: Trade and Sustainable Development
(kiszivárogtatott tervezet, 2010 március).

⁹⁶ Marc Bungenberg, 'The Common Commercial Policy after Lisbon', a Jeruzsálemi Héber Egyetemen bemutatott dolgozat, 2008 július 14.

⁹⁷ See, 'Draft List of Final EU Commitments: Establishment & Trade in Services', 2010 március 9 (kiszivárgott tervezet).

⁹⁸ A Bíróság Véleménye (Nagy Kamara), 2009 november 30, 1/08-as vélemény,
[http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.
do?uri=CELEX:62008V0001:EN:NOT](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62008V0001:EN:NOT)

⁹⁹ Anne Polet-Fort, *Implications of the Lisbon Treaty on EU External Trade Policy*, a Színgapúri EU Központ, Háttérösszefoglaló No 2, 2010 március.

¹⁰⁰ "The Council shall also act unanimously for the negotiation and conclusion of agreements: (a) in the field of trade in cultural and audiovisual services, where these agreements risk prejudicing the Union's cultural and linguistic diversity; (b) in the field of trade in social, education and health services, where these agreements risk seriously disturbing the national organisation of such services and prejudicing the responsibility of Member States to deliver them." (Article 207.4, Treaty of Lisbon).

¹⁰¹ Lásd, 'Draft List of Final EU Commitments: Establishment & Trade in Services', 2010 március 9 (kiszivárgott tervezet).

¹⁰² Committee on International Trade, 'Draft Report on the European Union's trade relations with Latin America', Rapporteur: Helmut Scholz, 2010 június 29, 2010/2026(INI).

¹⁰³ Lásd <http://www.edms.org.uk/edms/2010-2011/261.htm>

¹⁰⁴ Fraktion DIE LINKE, 'Freihandelsabkommen EU-Kolumbien-Peru: Mitwirkungsrechte des Deutschen Bundestags sichern', 2010 június 9, Deutscher Bundestag, Drucksache 17/1970.

A Chile- és Latin-Amerika Kutató és Dokumentációs Központ

1974 óta létezik, mint központi információs és kommunikációs intézet, olyan egyének és csoportok számára, akik Latin-Amerikával kapcsolatos ügyekben kívánnak tájékozódni vagy részt vennének azokban. Különböző projektek, politikai kezdeményezések, országos bizottságok, bevándorló csoportok és Latin-amerikai média projektek zajlanak az FDCL keretei között. A szövetség 1974-es megalakulása óta archívumunk folyamatosan és kritikus hangvétellel hozzájárul a Latin-amerikai társadalmi-, gazdasági-, és politikai fejlődésének és a Latin-amerikai országok a globális „Észak” országaikhoz főződő kapcsolatainak dokumentálásához.

Az FDCL más országokkal ápolt kapcsolata nemzetközi irányultságot mutat és része a német szolidaritási mozgalomnak mely szemben áll a neoliberális globalizációval. Regionálisan Latin-Amerikára és a Karib-térségre fókuszálunk és többek között azon dolgozunk, hogy az ún. Észak-Dél kapcsolatot a globalizáció különböző aspektusaiba és a fejlesztés nemzetközi keretrendszerének kontextusába illesszük. Szívügyünk továbbá a kereskedelmi és fejlesztési politika, a környezetvédelmi politika, a be- és kivándorlási politika, illetve a rasszizmus; a progresszív mozgalmak, valamint a politikai szereplők közötti kapcsolatépítés itt és Latin-Amerikában. A politikai, gazdasági, szociális és kulturális emberi jogok párfogása mindenkorának középpontjában állt.

További információk elérhetők itt: <http://fdcl-berlin.de/en/wir/>

A Transznacionális Intézetet (TNI)

1974-ben alaptották, kutató aktivisták („tudós aktivisták”) nemzetközi hálózata, mely elkötelezett a globális problémák kritikai elemzése iránt, valamint foglalkozik a ma és holnap problémáival is. Célja, hogy biztosítja az intellektuális támogatást azon mozgalmak számára, akik egy demokratikusabb, fenntarthatóbb, egyenlőbb és környezetbarátabb világért küzdenek.

A több mint 40 alatt a TNI az alábbiak tett szert nemzetközi jó hírnévre:

- * alapos és radikális kritikák megfogalmazása köntösfalazás nélkül, az aktuális globális, valamint súrgető problémákról,
- * előretektétes és tájékoztatás fő kérdésekben, előbb, minthogy azok mainstream problémákká válnának, mint például az éhezés, a harmadik világ adóssága, a transznacionális szervezetek, a kereskedelem és a szénkereskedelem téma körében,
- * a társadalmi mozgalmak munkájának támogatása és kiemelése a gazdasági és társadalmi igazság érdekében világszerte,
- * a kívülálló, sok országból és különböző háttérrel rendelkező TNI követők megnevezése, akiknek tudása, analízise és kutatása inspirálta és képezte nemzedékek aktivistáit, valamint írásai vitákat idéznek előre,
- * alternatívák keresése, amelyek egyaránt igazságosak és pragmatikusak, példának okáért a nemzetközi drog politika alternatív megközelítése és a lakossági vízszolgáltatás reformjának támogatása,
- * a politikai döntéshozók befolyásolása a kutatásoknak köszönhetően, együttműködés a tömeges mozgalmakkal, kiváltképp azokkal, akiket a legjobban befolyásol a jelenlegi globális gazdaság és társadalmi politika,
- * vallási felekezeten kívül maradás és a különböző politikai tendenciák áthidalása, ezáltal segítve a társadalmi mozgalmak koalíciójának építését, amelyek kontinenseken és régiókon ívelnek át.

További információ: <http://www.tni.org/abouttni>

Ezt a projektet az EU támogatta.

A Második Hódítás

Az EU Szabadkereskedelmi Megállapodása Kolumbiával és Peruval
Thomas Fritz | FDCL (Berlin), TNI (Amsterdam) | október 2010

ISBN 978-3-923020-54-6